

౩౦౪౧౦

ప్రతిదినము ప్రకటింపఁబడును

VO. 6.

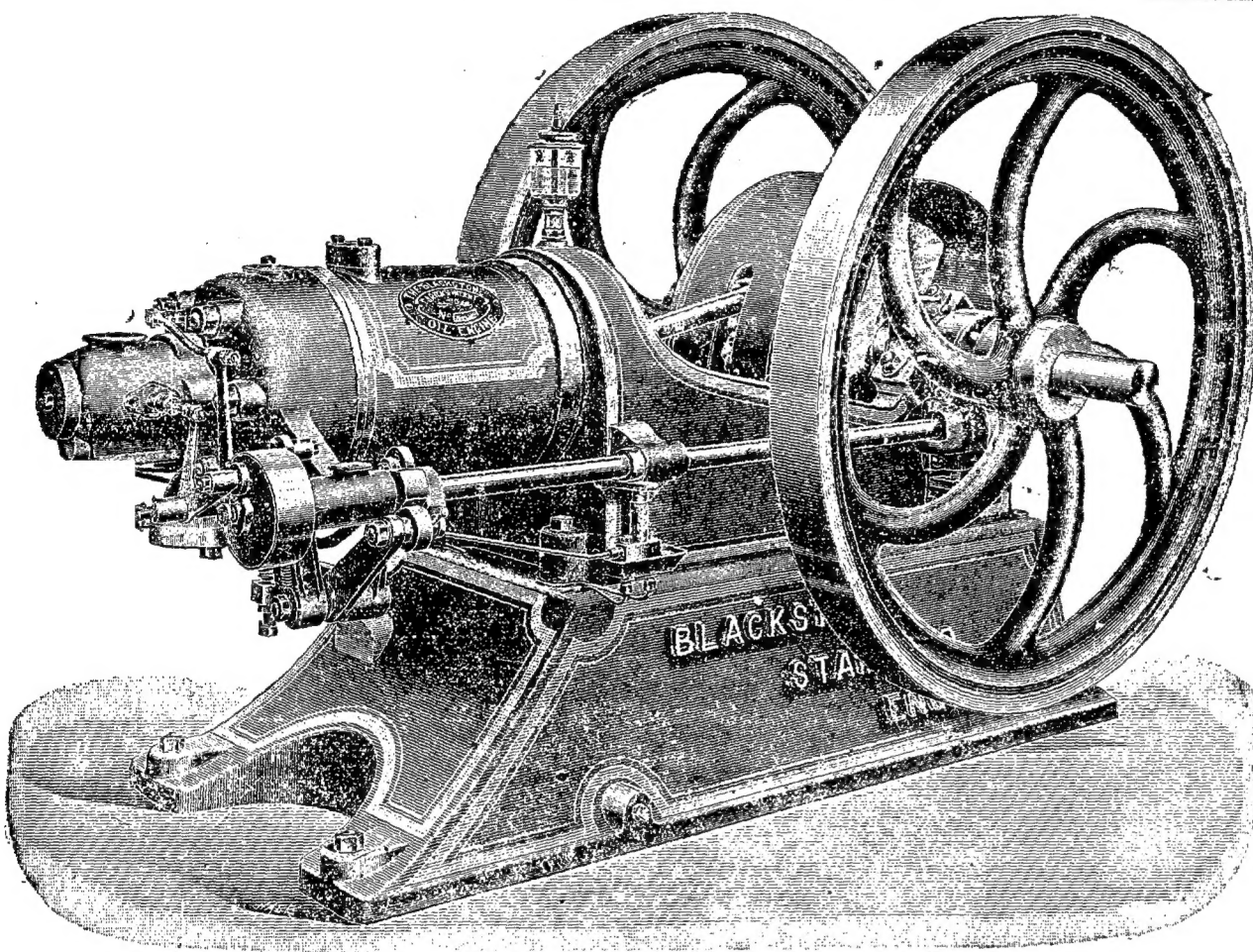
చెన్న వట్టణము 1920 వ సం॥రం జనవరి నెల 7 వ తేది బుధవారము

NO. 230

నంపుటము. ౬

సిద్ధాంతి నామ సంవత్సరపు వ్యూహాభిమాన ద్వితీయం.

సంచిక ౨౩౦

బ్లాక్ స్టోను ఆయిల్ ఇంజనులు.

కీరసనాయిలు, క్రూడు ఆయిలు మున్నగు చమురుల నువయోగించి పనిచేయునట్లు తయారు చేయబడినవి.

ఈ రాజధానిలో అనేకమైన బ్లాక్ స్టోను ఇంజనులు పనిచేయుచున్నవి. యజమానులకు మంచి తృప్తినిచ్చినవి. పూర్తియైన వివరములకును ధరలకును నేడే మాకు వ్రాయుడు.

పోలు ఏజెంట్లు:

మార్షలు నన్ను & కో., (ఇండియా) లిమిటెడ్,

1806

ఇంజనీయర్లు

నెం. 9, సెకండుట్రైను బీచ్, మద్రాసు.

బొంబాయి, బెజవాడ, లావోరు, తింజావూరు.

ఆమృతాంజనము

తలనొప్పిలకు ప్రసిద్ధి శిక్షింపబడి. ఇతర వివిధమైన నొప్పిలను కూడ మా ఆమృతాంజనమును నాడి వంతనాత్రిముగ నయమగును.

మలభ వెల 0-10-0 అణాలు.

మోహినితైలము రు 0-12-0

తామర తైలము 0-6-0

దంతచూర్ణము 0-2-0

ఆమృతాంజనం డిపో,

6, తింబుశెట్టి వీధి, మద్రాసు.

ఆంధ్ర దినపత్రిక చందా.

12 మాసములకు	18-0-0
6 మాసములకు	9-0-0
3 మాసములకు	4-8-0
1 మాసమునకు	1-8-0

ఆంధ్రవారపత్రిక చందా.

12 మాసములకు	3-0-0
-------------	-------

“ఆంధ్రపత్రిక” పోస్టుబాక్సు నెం 212 మదరాసు.

అష్టాంగ మెడికల్ స్టోర్సు లిమిటెడ్ ట్రిచూరు.

కొచ్చిన్ స్టేట్.

మెడికల్ స్టోర్లకు వైద్యశాలలకు, వైద్యులకు కావలసిన శ్రేష్టమైన వనమాలిలు, చెట్లకాయల నూనె, తేనె, ఆపునాయి మున్నగు మేలైన వస్తువులు మా వద్ద తయారుగా నున్నవి ధరలకట్టి ఉచితముగావంకబడును. ఉత్తర కర్ణాటక ప్రాంతములు ఇంగ్లీషులో నడవనలెను.

Correspondence to be in English
Ashtanga Vidyasala Ltd, Chemists & Druggists.
P. O. TRICHUR. Cochin State.

అభయమెందున్నది?

(1045)

ఆయుర్వేదాశ్రమమున

కలరా, వేగు, ఇకప్లుయెకజా

ఇత్యాదులకు వేసికిగాని భయమువలదు.

వైద్యరత్న పండిత డి. గోపాలాచార్యగారి

శాస్త్రీయాయుర్వేదావధమున నిర్దేశమున వ్యాధులను పోగొట్టుటయేగాక, రావండ నడ్డపెట్టుట.

కలరామందులు.

వేగుమందులు.

ఇకప్లుయెకజా మందులు.

పెద్దపెట్టు రూ. 1-2-0 పెద్దపెట్టు

రూ. 2-2-0

రూ. 1-12-0

చిన్న " 0-12-0 చిన్న "

1-6-0 పెట్టు

ఇంకను అనేకావధములు గలవు.

ప్యాకింగు-పోస్టేజి ఖర్చులు ప్రత్యేకము.

వ్యాటలగు ఉచితము.

కంటి చిలాసము:

చండిట్, వడరాసు.

మేనేజరు, ఆయుర్వేదాశ్రమము,

55, ఆచారప్పక వీధి, జి. జి. మదరాసు.

1804

నిరాశచెంద నవసరములేదు

మా మకరధ్వజము

పాపియాపెప్పిన్

సేవియవారికి తప్పక శ్రోత్రబలము కలుగును. ఏ సమయమందైనను ఎంతవయస్సులోనైనను సేవియ వచ్చును. కరియైన అనుపాదముతో వాడిన అద్వితీయమైన గుణమునిచ్చును.

ఈ ద్రవ్య ప్రాయశ్చియందు నంగులు మకరధ్వజము వాడుకులన గలుగు అద్భుతకీర్తిని మీకు తెలుపగలదు.

1 దీర్ఘ కాలమునుండి యందుకట్టి అల్పవ్యాధిని కూడ ఇది తప్పక తీరుచును.

2 క్షయిత బాధకుడువారు తక్షణమే శాశ్వతముగా సేవిగాంచిన మా మకరధ్వజమును ప్రత్యేక అనుపాదముతో వ్యాధి ముదరకమును సే వాడగలరు.

3 శ్రీలత (అంటుగునక్కకు కలుగునట్టి పిప్పి, ఎరుపు తెలుపు మున్నగు కునుమవ్యాధులు, గర్భప్రాసము మొదలగు) అన్ని విధములైన వ్యాధులకు దీనిని వాడకచ్చును. వ్యాధిని తీరుచును మంచి బలమునిచ్చును. ప్రకృతమైన తరువాత ముఖ్యముగా శ్రీలత నీయతగినది.

4 మకరధ్వజము అతిమూల్యవ్యాధికి తక్షణం నిలమైన గుణము నిచ్చును. కలుషారు మూత్రమునకు పోవును, విదానము, అరణ్యములు అరకాళ్ళుమంట మూత్రములో కలసి యుండు (నుగడ) అను చక్కెర స్వభావముగల కన్నపు మొదలైనవాటిని ఒకవారములో కల తీరుచును.

5 మకరధ్వజము సెగగోగమునకు దానిని అనుగరించి యుండు వ్యాధులకు రామబాణమునంటిది. దీర్ఘ కాలము నుండి యందుకట్టి కఠినవ్యాధులకు మేము తెలిపిన అనుపాదముతో వాడిన అద్భుతమైన గుణము కలుగును.

6 దీనిని వ్యాధిలేకపోవారు వాడిన దుగ్ధమును పోగొట్టి, నగములకు పలుకర్పము నిచ్చును మానలికమునందు కూడి మంచి యావనము కలుగును.

7 విడ్డలకు సాధారణముగా వచ్చునట్టి ఈర్ష్యవ్యాధి, కుక్కువాద్యద్గు, బాల్యమునందు గలుగు వ్యాధులు మల శోకము వ్యాధులు దీనివలన అద్భుతముగా తీరుచును.

మా ధర్మ లీడవారికి సామాన్యములకు ధనవంతులకు కనిపెట్టు ఏర్పాటు చేసియున్నాము. మా బౌద్ధములకు ఎట్టి పరిక్షనైనను చేయకచ్చును. వానియొక్క శ్రేష్ఠ స్వభావము మేము పూచీగా యిండుము. ఈ ప్రసములను ప్రాయశ్చిరదము. ఒకసారి మా బౌద్ధములకు వాడకోరెదము.

నిర్దుష్టమకరధ్వజము (బంగారము కలిసినది) 1 కులము రూ. 40 80 మోతాదులకు వెల రూ. 5. సామాన్య మకరధ్వజము 1 కులము వెల రూ. 5. తపాలాఖర్చులు, ప్యాకింగు ఖర్చులు ప్రత్యేకము.

ఎద్వరు సరసపరిల్లా

రక్తమును పొగుగు సుధపరచి, కండరములకు, సరములకు, ఎముకలకు బలము నిచ్చును. నూతన రసాయనిక పద్ధతి ప్రకారముగా తయారుచేయ బడినది. చర్మవ్యాధులను, కీర్ణవ్యాధులను, వాతరోగములను, మలబంధమును, పిత్త వ్యాధులను తీరుచును తొలగించును మిక్కిలి అత్యుత్తమైన రసాయనిక పద్ధతి ప్రకారము సరసపరిల్లాను బంగారముతో కలపబడినది. బుడ్డి 1 కి వెల రూ. 2. పోస్టేజి, ప్యాకింగు ఖర్చులు ప్రత్యేకము. నేడే ఒకబుడ్డిని తెప్పించి వాడి చూడుడు.

ఎస్. బిశ్వాసు బ్రదర్సు, 231, అప్పరు చిట్పూరురోడ్డు, బాగుబజారు, కలకత్తా

S. Biswas Brothers,

231 Upper Chitpur Road, Bgah Bazaar Calcutta.

గౌతా కంపెనీ, (1947)

6 రాటన్ బజారు చెన్న వట్టణము

ధరలు చాల తగ్గింపబడెను

ఎలెక్ట్రా వెస్టెండు, గ్రాండు, గౌతా లీవర్ వాచీలు బహుశులు చాల తక్కువ ధరలకు విక్రయింపబడును.

కొన్నిటికి ధరలు 100-కి

10, 25, 30, 40 వంటివి నూడ తగ్గింపబడెను.

మీకు మా అంగడికి వచ్చిన మీకు మంచిలాభము కలుగును.

ఇదివర కీ రాజధానిలో ఎట్టి సౌకర్య మెన్నడును చూపబడలేదు. కాన నీగొప్ప సమయమును ముఖ్యముగా నువ్వయోగింపును. శ్రీలకలంకారము. పురుషుల కావశ్యకత.

Grand Reduction Sale

Gautha & Co.,

6, Rattan Bazaar, Madras.

Of Electa. West-End. Grand and Gautha Lever Watches, of different varieties and patterns at Special reduced Prices.

Some Goods Sold 10, 25, 30, 40, per cent.

Deduction on Prices marked according to the nature of Goods, since a large Consignment of fresh goods expected from factories.

You will be benefitted by GOING TO OUR SALE ROOMS.

Avail this Grand Opportunity. Ever Offered in this Presidency.

For Ladies a Jewel and for Gentlemen a necessity

NATURAL. (1960)

OIL PAINTINGS

AND

LIFE LIKE

Bromide Enlargements

SPECIALITY

AT

A. RATNA & CO.

157, Broadway, MADRAS.

TelePhone No. 520.

Post Box No. 116.

Telegraphic Address:

'RATNACO,' Madras.

Actina Cures Deafness.

Not merely improves the sense of hearing temporarily as do Electrophones, Ear Drums, etc., but really cures the disease permanently. The secret of Actina's success is that it removes the cause of the disease and that is where it differs from all other treatments.

The principal cause of Deafness is Catarrhal Inflammation of the throat and middle ear and until this is removed the hearing cannot be restored. The powerful vapours emanating from Actina, inhaled through the mouth and nostrils and applied to the eye, course through the delicate nerves and blood-vessels, removing Congestion, stimulating and invigorating and restoring the organs to their normal healthy activity.

Actina is the surest, simplest and most natural cure for Deafness and is just as effective in other Catarrhal diseases, such as Eye Troubles; Hay Fever Asthma-Bronchitis; Headache; Sore Throat; Influenza, etc. Costing only Rs. 25-8 (plus postage etc.) this wonderful instrument should find a place in every home. Booklet entitled "Prof. Wilson's Treatise on Disease" containing useful health advice and full Particulars of our Conditional Trial Offer, post free on request. Write to-day to Rai B.S. Bhandari, M. A., Batala. (India)

Natural Actina Treatment.

వట్లసిటీ బోర్డువారి ప్రచురణము.

కృషివిద్యలను ప్రోత్సహించు
దేశాభివృద్ధిమార్గము

(నిన్నటి కథకాము)

17. ఇంకొక విశేషము. బాగా చదువుకొన్న పిల్లవాళ్లు అనేకమంది ఇప్పుడు ఇంజనీయరు, కనులనున్న ఇంకా ఇటువంటి వృత్తులనున్న శిల్పకళాదానికి ఇష్టపడుతూ ఉన్నారు. వాళ్లు వృత్తిపాఠశాలలో మొదట చదువుకొని వట్ల ఆటల తరువాత క్రాడానాలు మొదలయిన వాటిలో చేరి తమ స్వంతజీవితంలోనే ఆయా కళలను చేసి నేర్వకొనడానికి యత్నిస్తూ ఉన్నారు. ఈవల్ల బాగా చదువుకొన్న పిల్లకాయలు క్రాడాశాలలో స్వంతంగా పనిచేసి ఆయా వృత్తులను నేర్వకొనడానికి ఇష్టపడేవారయ్యారు. అటువంటి వారు చాలా కొద్దిమంది మాత్రమే ఉండేవారు. మద్రాసులో ఉన్న వృత్తి పాఠశాలలో సాధారణంగా చదువునా శిల్పకళా ఉన్నవారు ఇంజనీయరింగు మొదలయిన కంపెనీలలో ఉద్యోగస్థులయ్యున్న వారే అయ్యున్నారు. అందుచేత అక్కడ నేర్చే చదువులు అక్కడి విద్యార్థులకు చాలా అనర్థకాలు అయి యుండటముగా జేయగలిగినందు ఉన్నది.

18. అటువంటివృత్తి పాఠశాలనే ఇతరస్థలాలందు కూడా స్థాపించవలెనని, వాటిలో ఇప్పుడు నేర్చే వృత్తులను మాత్రమేగాక ఇతర వృత్తులనుకూడా నేర్పించవలెనని, ఈ కృషికామ్యుక్తి దైర్యకాగధ ఆలోచించుతూ ఉన్నారు.

చేతనల విషయము చేయబడిన కథిక్షణ.

19. వెన్ సియలను అనగా, సీపు ప్రదేశాలనుచేత కాల్దానా మనజేతులో వెన్ సియలను, అనగా, సీపు ప్రదేశాలను తయారుచేయడము లాభకరమునవని యిటు ఉంటుండే మోచాడదానికి మన సర్కారువారు ఒక సీపుప్రదేశాల కాల్దానాను స్థాపించియున్నారు. అది వాటికి లాభకరము ఉండటమే తోచినది. ఇప్పుడు ఆ కాల్దానా ఒక సంఘము వారికి అమ్మినేయబడినది. దానికి పెద్ద, కలకల రామానుజము పెట్టిగా రయ్యయ్యుండేవారు ఆ కాల్దానాలో ఇప్పుడు వెన్ సియలను అనగా, సీపుప్రదేశాలను తయారు చేయబడుతూ ఉన్నది. వాటికి కావలసి ఉన్న కర్రలు తూర్పు ఆఫ్రికాలోనుండినవి, గ్రాఫ్ యిట్ అనే లోహమును సింహళదీవులలోనుండినవి, తెప్పిస్తూ ఉన్నారు. ఆ సీపు ప్రదేశాలకు తగిన కర్ర మన దక్షిణ ఇండియాలో ఎక్కడను ఇంకా దొరకలేదు.

కట్టరము, లేక, సరేసుకు చేయడము.

20. యాధములో చేయవలసిన యిందైన కనుల సమిత్తమును మన కేసులోనే సరేసుకు తయారుచేయించడానికి చాలా ప్రయత్నాలు చేయబడినవి ఇట్లా తయారుచేసిన సరేసు మంచిదేమో చూడడానికి ఇప్పుడు దాని కరీకుచేస్తూ ఉన్నారు.

21. నబ్బులుచేసే కార్ఖానా. పడమటితీరము వద్ద ఉన్న నబ్బు కార్ఖానాలు ౪౦ పెడెక్ నిల్వకుగారి సలహామీద మొదలు పెట్టబడినవి. మనకేసులోనే మంచి నబ్బులు తయారు చేయించ వచ్చునని ఇప్పుడు అధిపతులు చకచకా దొంగకుండి అనిన్ని చూడడానికి అది మొదలు పెట్టబడి యున్నది. మన సర్కారువారు కార్ఖానాను తమ స్వాధీనములోనే ఉంచుకొని, దానిలో మన కేసులకు నబ్బు చేసే పద్ధతిని నూనెనులే వృత్తిని నేర్పవలెనని, ప్రతిగ్రామములోనూ నబ్బునుచేసే కని చేస్తూఉంటే అది మనకు లాభకరము ఉంటుందని నేర్పడానికి, మన సర్కారు వారు కొడుతున్నారు. కర్ర నూనెలతో నబ్బు మొదలయిన వస్తువులను తయారుచేయడానికి మన కేసుల లనేకులు కృషి ముగా ప్రయత్నాలు చేసేటట్లు ఉన్నది. అందువల్ల నూనెల విషయమున, నబ్బులను చేయడము విషయమున, మన వాళ్లలో కొంతమంది తరఫీదుకాడము చాలా అగత్యము యున్నది. అప్పుడు నబ్బులను తయారుచేయగోరే మనకేసులకు అట్లా బాగా రుణీదు అయ్యున్నవాళ్లు చాలా సమయము చేయగలగారు. అట్లా రుణీదు అయ్యున్నవాళ్లకు ఇక ముందు చాలా మంచిపనులు దొరుకుతవి. నబ్బులను తయారు చేయగోరే వాళ్లందరూ అట్లా రుణీదు అయి ఉన్నవాళ్లకు మాత్రమే తమ పనిలో పెట్టుకొనడానికి కొడుతారని తోచున్నది.

22. ప్రతిగ్రామములోను ఉండే వాళ్లందరుకూడ తమ ఇళ్లలోనే నబ్బును చేయగోరిగియుంటే, ఇదివరకు, వాళ్లు బహుశా కొనుక్కొని వాడుకొంటూ ఉండే పెద్ద నబ్బులకు బదులుగా వాళ్లు మంచి నబ్బులను వాడుకొనగలిగి ఉంటారు.

23. ఇప్పుడు అదే ఇళ్లలోపెట్టి పనిచేస్తూ ఉన్న ఆ నబ్బు కార్ఖానాను త్వరలోనే చాలా వృద్ధిచేయవలెనని ఈ కాల వారు కోరుతున్నారు. అప్పుడు అపనిచే తమ వృత్తిగానేను కొని తీరించగోరేవారు ఇంకా అనేకమంది దానిలో నేర్పుకొనగలగతారు.

24. ఈ కృషి కాలవారు చేయవలసిన కను లేవేనో దాని దైర్యకాగధ ఇట్లా వివరించి చెప్పుచున్నాడు:—

- (1) మన కేసులో దొరుకుతూ ఉన్నవస్తువులను మాత్రమే సాధ్యమయినంతమట్టుకు వాడి, మనవాళ్లకు లాభమున జేయడము.
- (2) మనకేసులో దొరికేవస్తువులన్నిటిని ఏలాగున మనము ఉపయోగించుకొనవలెనో చూడమేకాదు దా ఆవశ్యక నన్నిటిని మనవాళ్ల సామ్యుతోనే చేయించి లాభముతా మన వాళ్లకు మాత్రమే కచ్చితము చేయడము.
- (3) మన చెప్పే రాజ్యములో ఉన్న కనులవాళ్లకందరి కిన్ని కృషి విద్యలను ఇంకా ఎక్కువగా నేర్పతూ ఉండడము.
- (4) కనుల ఉద్దేశములన్ని సరవేరలాగున తమ సహాయము కావలెనని కోరేవారికందరికిన్ని సహాయముచేయడమునూ, ఈ కను ఉద్దేశములతోను కలిసిపనిచేస్తూ ఉండడమునూ.

గొప్ప కుస్తీ పందెములు

బెంగుళూరు నగరమునందు 1920-వ సం॥ము జనవరి నెల 17-వ తేదీ శనివారము మొదలుకొని మైసూరు జింఖానావారి రెజ్లింగు టోర్నమెంటు వారి అనుగ్రహమున కొన్ని కుస్తీ పందెములు జరుపుబడును. యా. 500, 300, 200, 150 ఘన మైన బహుమతులు పందెములో జయమొందిన వారి కొసగబడును. ఇందు కరుదెంచుట కిష్టము గల పోటీదార్లు ఈ క్రింది చిరునామాకు దరఖాస్తులను 1920-వ సం॥ జనవరి నెల 5-వ తేదీ లోగా పంపుకొని ఇతర వివరములను కూడ తెలిసి కొనవచ్చును.

ఆర్. సుందరరాజ్

7/14 మట్ రోడ్, శంకరా పురా,
(1975) బెంగుళూరు సిటీ.

R. SUNDARA RAJ
ORGANISER,
7/14 Mutt Road, Shankara Pura,
Bangalore City

వెల సులభము. ఫల మధికము.

కనకదుర్గా అండుకో

పెనుగొండ, కృష్ణాజిల్లా.

హానయ్య జిల్లాపెనుగొండ, కల్వరెడ్డి, ఆఫీసు కొయినాస్ పెనుగొండ, ఏరెడ్డి, పెనెల్లు మొదలయిన పేర్లగుల యిట్లు ప్రకృతమయిన లంకాపాగుతో అనుభవనీయలయిన పనివాడచే తయారుచేయించి అమ్ముతున్నారు. ఇతర సంగతులు కంపెనీ వ్రాసి తెలుసుకొనవచ్చును.

సలహాటి సుబ్బారాయుడు
(1984) ప్రాక్రముటకు.

కావలెను! కావలెను!

కందుకూరుబోర్డు హి.దు బాలికల పాఠశాల కొక హెడ్ మిస్ట్రీను నోక అసిస్టాంటు మిస్ట్రీను కావలెను. నెలకు 15 రూపాయలు 12 రూపాయలు జీతము లివ్వబడును. ఒక సంగీతోపాధ్యాయులాలను కావలెను. నెలకు జీతము 20 రూపాయ లివ్వబడును. హిందూస్త్రీలు లోయర్ సెకండరీ ట్రైనింగు అయినవారలు మాత్రమే అర్హుల కందుకూరు తాలూకాబోర్డు ప్రెసిడెంటు వారి పెట్టుకొనవలెను.
(1986)

కావలెను

8 లేక 10 హార్సు వలపు సెకండు హార్మిండు స్త్రీయు ఇంజను బాయిలరు.
బండి వెంకటకృష్ణయ్య,
(1974) తోటకల్లుపాడు.

కావలెను.

1880
వనస్పిలకు ఏర్పరది కరీక్షించుటకు యిద్దరు సమర్థులగు సంచార ప్రతినిధులు కావలెను. అర్హతలను అనుభవమును బట్టి నెలకు 60 రూపాయలు మొదలు 75 రూపాయలవరకును జీత మివ్వబడును. ప్రయాణపు ఖర్చులు ప్రత్యేకముగా నియ్యబడును. జనవరి నెల 15-వ తేదీలోగా మేనేజింగు డైరెక్టరు, ఎన్వైక్లోపీడియా డైరెక్టరి కంపెనీ లిమిటెడు అలహాబాదు అను విలాసములకు దరఖాస్తులను పంపవలెను.

కావలెను.

1880
జీతము మీదను కమిషను మీదను ఒక నమ్మకమైన లిమిటెడు కంపెనీ వాటాలను విక్రయించుటకు ఏదెట్లును కాన్వాసరులును కావలెను. నెం 2,2 యి పోస్టు బాక్సు, ఆంధ్రపత్రిక అని వ్రాయవలెను.

కావలెను.

1980
చెన్నపురి, విశాఖపట్టణము, తంజావూరు, మధుర, తిరువాన్కూరులందు ప్రతినిధులు కావలెను. కాన్వాసింగు కనులం దనుభవముగల వారలను ఆయాపట్టణముల బహుళ విషయము బాగుగా నరిగినవారలను మాత్రమే దరఖాస్తులను పంపవలెను. అర్హతలను బట్టి నెలకు 35 రూపాయలు మొదలు 50 రూపాయలవరకును జీత మివ్వబడును. దరఖాస్తులతో యోగ్యతాపత్రికలను కూడ పంపవలెను. విలాసము మేనేజింగు డైరెక్టరు ఎన్వైక్లోపీడియా డైరెక్టరి కంపెనీ లిమిటెడు అలహాబాదు.

ప్రత్యేకపు ఖాళీ అవుకము.

మిగుల చౌకధరలు.
ఇంటివైక కచ్చుపెంతులు. ఇంటివైక కచ్చులు. ఇంటివైక కచ్చుపెంతులు.
మిక్కిలి మేలైన మంగుళూరు తూర్పు హెన్స్ గు మాదిరి పెంతులు ఇప్పటిమోస్తరుల నకునంది అవిరి గుర్రములు, రోటరీ పెన్సు, కన్ మెల్లులు, పాలిషర్లు, మన్నుగు వాని హామీయచే తయారుచేయబడును. అర్హుల ఇచ్చి ఇప్పటిమోస్తరు ఇటుకలు, శ్రేష్టమైన ఇంటివైక బ్ల్యాక్, ప్లాక్, టెలుకలు, హోలో ఇటుకలు, కిడ్లూ (ఇంటివైక కచ్చు పెన్సులు), ప్లాస్టుకైరెట్లు, వెంటిలేటర్లు (ధారాశక్తిగా వున్న మైనగాలి ప్రసరించునట్లు చేయు పాకనములు), అలంకార మైన, సాదామైన లోకకళలు, క్రిందవరమార్లు (ప్లాస్టుగ్లు) (సిలింగ్లు) మొదలగు అన్నివిధములైన కుమ్మరములు క్లింగుకల్లతోనూ, క్లెసింగుకల్లతోనూ పురమాషీగా తయారుచేయబడును. కానీటరీ, డ్రాయి నేజి గొట్టములు, బెంట్లు వంపులు) టి మాదిరి గొట్టములు, సర్ కింకాపాజెవక్ మొగులకల్ల కూడ తయారుచేయబడును. ఒకసారి అర్హుల ఇచ్చి చూడ ప్రార్థన. ఈ ప్రరమాలు ఈ క్రింది విలాసమునకు వ్రాయవలెను.
మానేజరు, బి. ఎన్. ఇండస్ట్రీయల్ హోమ్,
(1976) పోస్టు ఒల్లూరు, (కోట్నక్ స్టేటు)
Manager
B. N. Industrial Home
P. O. Ollur (Cochin State.)

కుమారి అసబ్: ఉబ్బ వమున కమూల్ గుమగుమందు.
ఇది మిగుల విశిష్టమగు మును. దీనిని 15 లేక 20 దినములు విడుదల నేదించుటవలన ఉబ్బుకము, త్రియము, శ్రేష్ట రోగములు మన్నుగునని, అపామకరముగాను లేక దీర్ఘకాలమునంచి యుండినన నమ్మకముగా నుండుచును.
దీని వెల టిన్ను 1-కి పోస్ట్ జి సహా రూ. 3-8-0.
(1946) Dr. W. N. Dixit, Marchant, Poona

దర్శించెచయ్యగారికి స్వాగతము.

మదరాసు పోల సభ.

శ్రీ దర్శించెచయ్యగారి నిర్మాణ విమోచన గౌరవాధిపతిగా నిన్న సాయంత్రము ఆంధ్రప్రదేశ్ లైట్స్ సంఘము వారి యజమాన్యమున సాంధ్యభజనలో చేస్తున్న గౌరవ వాడుల సభ యొక్కటి జరిగినది. మానసియులగు బి. ఎన్. శర్మ, పల్లా గురుస్వామి శ్రేష్ఠి చాగంటి సాంబశివరావు సామి శేకబాచల శ్రేష్ఠి పి. చెంచయ్య గాడిచర్ల హాసర్యోత్తమరావు శేషవరపు రామదాసు శంకరా పురాణం నాగభూషణ మూ బాంబ్రత టి. ఆదివారాయశ్రేష్ఠి, మోక్షాశూర్యవారాయశ్రేష్ఠి, కుమారస్వామి శ్రేష్ఠి గార్లు మున్నగు ఆంధ్రప్రదేశ్ సంఘముల ఆధ్వర్యమున నేతలును వందల కొలది సభ సభ్యులతో యుత్సాహమున జరిగింది.

శ్రీ పల్లా గురుస్వామి శ్రేష్ఠి గారు, మానసియులగు బయ్యార సరసింపాళ్ల కర్మగారిని సభకు ఆహ్వానిత వహించి కోరుచు, మానసియులగు కర్మగారు చెంచయ్యగారి విమోచన విషయమున చేసిన సేవకు సగౌరవమును, కృత్యమును శ్రేష్ఠి స్వాగత సభకు ఆహ్వానిత వహించిన వారుగా మంతుని చెప్పింది.

సభ్యులందఱు కరతాశ్చర్యము చేయుచుండ మానసియులగు బి. ఎన్. శర్మగారు సభాధిపత్యము వహించింది.

మానసియులగు కర్మగారు, చెంచయ్యగారికి స్వాగత మొసంగుచు, నిర్దోషులగు చెంచయ్యగారు శ్రమకృషి వారి కలన తడికట్టములకు విచారించుచు, ప్రభుత్వమువారు చెంచయ్యగారి శంకకట్ట వెట్టినను వాటిని నీటిని సహించి, ఆంధ్రుల గౌరవప్రతిష్ఠల నిలిపించుటకు చెంచయ్యగారి సభించింది. తరువాత కర్మగారు, శార్థిసార్వభౌముడు రాజకీయ నిర్బంధముల నుండి విమోచన చేయుచు భారతదేశమున నున్న సభ్యులను ప్రార్థించు చిత్తులను చక్కరి గారిని కీర్తింది, ముందు మనమెంతయో దేశభక్తుడయ్యుమున పని చేయవలసి యున్నదనియు, ప్రభుత్వమువారు వెనుక చేసి యుండిన భారతాటముల క్రజలు మరచిపోయి, మనకు రాజ్యాధిపతిగా భావించు ప్రభుత్వమున పాటుకొనుచు, సేవ చేయవలయునని కోరిరి. పిమ్మట కర్మగారు, చెంచయ్యగారు, ఆమెరికా దేశమునకు వెళ్లి వ్యవసాయ శాస్త్రమును బాగుగా చదివి యున్నారనియు, చెంచయ్యగారు ఇకనుండు తమ పూర్వపు కష్టము లన్నిటిని మరచిపోయి తమ ఆభిమాన విద్యను తమ జీవములకు సేసి, దేశమున సర్వకాలములుగా చేసి భారత దేశపు దీనదేశముల పోగొట్టారని.

తదనంతరము గాడిచర్ల హాసర్యోత్తమరావు పంతులు గారు, ఆంధ్రప్రదేశ్ లైట్స్ సంఘమువారి వక్షమున చెంచయ్యగారికి స్వాగత మొసంగుచు, గంభీరతవ్యాసము నిర్మించెచయ్యగారు గత నాలుగున్నర సంవత్సరముల నుండియు నిర్బంధవాసమున తడికట్టములకు వర్ణింప కృత్యము కాదు. చెంచయ్యగారు ఆకష్టము లన్నిటిని కాంతముతో నోయ్యకొని ఆంధ్రులకీర్తి నిలిపించుటకు తమకందరిని మిక్కిలి సంతోషముగా వున్నదనియు, ఆంధ్రులకీర్తిని ఈ విధముగా చెంచయ్యగారు లోకమునకు చాటివేయుటకు తమ రందరము మిక్కిలి గర్వపడెదమని యున్నదనియు హాసర్యోత్తమరావు పంతులుగారు చెప్పిరి. మార్కెట్లో ధాన్యము మన మున్నెయో కష్టములను బడవలసి యున్నది. ఒకసారి స్వాతిశ్రేయమున పోగొట్టుకొనవలసి యుండును. భవప్రాణములను పోగొట్టుకొనవలసి యుండును. అట్టిభీతులు మనదేశమున జన్మకొద్దిగ నున్నారని వారిలో మన చెంచయ్యగారు కరుణా చేసెందులకు మనమెంతయో గర్వపడెదమని యున్నది.

కారాగృహము నుండియు సామాన్యము కాదు. గొప్ప నాడు కారాగృహమును గుజరాతదేశమున చెంచయ్య నిర్బంధమునందున్నను ధైర్యము, ఉత్సాహము, సమృద్ధి వదులేక, వారు వ్రాయుచుండిన జాబులు వారికిప్పుడు ప్రకటించుచున్నది. కొందరు గొప్పకారు 80 రోజులు ప్రవాసము ననుభవించినను తండ్లు పట్టటం కొరుకును ఆదరు సహాయము చేయలేదని కేరములు నిండలు మోపుచుండినారు. చెంచయ్యగారు అట్లు కాక కేరల సాత్వికమనస్సు కలవారై తమలకు నిందితకర్త ర్థిశ్రేయములతో ప్రకటించుచుండిరి. ఇంత చింతకాయను బట్టి మనస్థైర్యమును ప్రకటించిన దర్శించెచయ్యగారికి పరమేశు విర్రాదుల వాసంగుకాక! అని హాసర్యోత్తమరావు చెప్పిరి.

పిమ్మట పురాణం నాగభూషణము పంతులుగారు ఆంధ్రప్రదేశ్ సంఘము తరపున చెంచయ్యగారికి స్వాగత మొసంగుచు వారి ధైర్యవైఖ్యలకు సభించింది వారు తేజాభ్యుదయమున కికనుండు సేవచేయుటకు స్ఫూర్తిందిరి.

బాంబ్రత టి. ఆదివారాయశ్రేష్ఠి గారు, ఆర్యవైఖ్యల తరపున చెంచయ్యగారికి స్వాగత మొసంగుచు, తమ సంఘములోని వా లోకక ఆరాధనాన ప్రభుత్వము వారిచే నిర్బంధములై పడకట్టముల ననుభవించి, జీవకీర్తిని సంపాదించి సంకలన మిక్కిలి గర్వపడుచున్నామనియు, చెంచయ్యగారికి ముందు తాము విదేశములలో నేర్చుకొని వచ్చిన ఆభిమాన శాస్త్రములకు తమ జీవములకు బోధించి సేవచేయ గోరిరి.

గురుస్వామిశ్రేష్ఠి గారు, చెంచయ్యగారిని శ్రేయకముగా తా మభివందించుటకు కారణము లనేకము లున్నవనియు, తామే చెంచయ్యగారి శంకయో ప్రోత్సాహపరచి ఆమెరికాకు బంపిలివనియు, చెంచయ్యగారికి ముందు తాము వడిస కష్టములను మరచిపోయి తమజీవమునకు సేవచేయ గోరిరి. చెంచయ్యగారికి ముందు నిరంతరము సేవచేయుటకు గాను వారికి మన మందరము సర్వవిధముల సహాయము చేయవలసి యుండు ననియు, దేశములందరును మాభ్యుముగా నైపుణ్యము కలిసి భవము వనూ చేసి చెంచయ్యగారికి సహాయ మొసంగ ప్రార్థించిరి.

అటుతరువాత పి. చెంచయ్యగారు, చెంచయ్యగారికి స్వాగత మొసంగుచు, చెంచయ్యగారు తడిసకష్టములకు విచారపడి, అట్టికష్టములను కాంత చిత్తుగా నోయ్యకొని తమ జీవముల గౌరవమును నిలిపించుటకు తమ శంకయో సంతోషముగా నున్నదనిరి. చెంచయ్యగారికి ముందు దేశ సేవారాయలై సర్వవిధముల సేవచేయ గోరిరి. ప్రతి నిర్బంధమున జీవితమునకు ఒక సంవిధమునును విచ్చుక. ప్రభుత్వమువారు ప్రతి నిర్బంధమున ఇట్లు ప్రకటించెదరు. "నిపు సేవకట్ట కని అంగీకరింపుము. నిన్న విడుదల చేయుచును." ఇట్టి విమోచనములకు చెంచయ్యగారు కూడ లోబడిరి. అట్టి సమయమునందు సర్వము గ్రహించి ఆగౌరవముతో కూడిన స్వచ్ఛమ నిరాకరించిన చెంచయ్యగారు భారతీయుల కృతజ్ఞతకు పాత్రులని చెప్పిరి.

విద్యార్థుల కక్షమున ఎన్. ఎన్. రాయగారు చెంచయ్యగారి సభించియు, చెంచయ్యగారు విద్యార్థులసంఘమునకు తమచరిత్రములను మార్గదర్శకులై నందులకు గర్వపడుచున్నామనిరి.

తదనంతరము సభ్యులు కరతాశ్చర్యము చేయుచుండ దర్శించెచయ్యగారు తమకు సగరవాసులు మాసిన గౌరవమునకు తా మెంతయో కృతజ్ఞులమనియు, తా మికనుండు మార్కెట్లో దేశసేవారాధన సర్వకర్తుల సేవచేయుచు ని సభాజనరంజకముగా ప్రత్యుత్త మిచ్చిరి.

ఆభ్యుదయగు కర్మగారు, చెంచయ్యగారిని మరొకసారి సభించియు, వారు మార్కెట్లో సేవారాధన చేయుటకు భగవానుని తోడ్పడ గోరుచు వాకిర్పించిరి.

పిమ్మట పల్లా గురుస్వామిశ్రేష్ఠి గారు, చెంచయ్యగారి సేవకు సహాయము చేయుటకు వైశ్యవములు భవము మానమును జేయదలంపిరినియు, ఈ క్రమమునకు వైశ్యులే గాక, ఇతర సంఘములవారును తోడ్పడ ప్రార్థించిరి. హాసర్యోత్తమరావుగారు, ఆభ్యుదయము ఈ విషయమై మాటలాడిరి.

శేషవరపు రామదాసుపంతులుగారు ఆభ్యుదయకు వందనముల నర్పించుటతో సభ ముగిసినది.

నెల్లూరివారి ఆతిథ్యము.

చిన్నినగరమునకు నెల్లూరునుండలవాసులు దర్శించెచయ్యగారికి నిన్న రాత్రి దక్షిణగోలకొండలో వైశ్యసంఘ కార్యాలయమున ఆతిథ్య మిచ్చిరి. నగరమున గల నెల్లూరి మండల ప్రముఖులు విద్యార్థుల సేవకు ఆతిథ్యమునకు వచ్చిరి కే. పి. పీఠ రాఘవాచార్యులు బి. పి. గారు చెంచయ్యగారికి మండలవాసుల తరపున స్వాగత మొసంగుచు చెంచయ్యగారు తమ మండలమునకు గౌరవము తెచ్చించుటకు సంతసించుచు చెంచయ్యగారు ఇకనుండు జీవము జీవసేవలో తమ మండలమునకు భజిపాక మండలాభివృద్ధికిని తోడ్పడగోరిరి. చెంచయ్యగారు తమ మండలమునకు రిచ్చిన ఆతిథ్యమునకు కృతజ్ఞత చూపుచు సభ్యులందరికి వందనముల నర్పించిరి.

ఇండియను హోమమురూలు లిగు.

అమెరికా దేశమున చేసినవని.

(సోమవారం తరువాత)

అధికారులు.

ఈ సమితికి ఆభ్యుదయ, శోభాభ్యుదయగా లాల్లా లజ తల్ రాముగారు ఎత్తుకొనబడిరి. అమెరికా మిమిరి అగు డాక్టరు జి.టి. సందర్ బాండుగారు ఉపాధ్యక్షులుగాను డాక్టర్ కె.డి శాస్త్రిగారు ఉద్యమవ్యాపన కార్యదర్శిగాను డాక్టర్ యెన్. యస్. వార్నికర్ గారు కార్యనిర్వాహక కార్యదర్శిగాను ఎత్తుకొనబడిరి. 7 గురుసభ్యులతో ఈ కార్యాలోచన సంఘము నియమింపబడింది.

ఈ సమితివారు మధ్యనయమునందు ఆభ్యుదయ ఉద్యమవ్యాపనముచేయలేదు. యందు ఇండియా(ప్రె). మాత్రము లజతల్ రాముగారిచే ప్రకటించబడుచుండెను. కొన్ని సభ్యులు సహజత వరువబడిన. ఈ క్రిందవ్రాయబడిన తీర్మానములు ఆమోదింపబడి (వెనెడెంటు లెక్క లాడుచు వచ్చి గార్లకు పంపబడిన.

1 వ తీర్మానము:— అమెరికా దేశపు ఇండియాలో చూడగోరు లీగ్ వారికి తెచ్చిరి ఆకాశముల మొదల ఎట్టి సానుభూతిలేదని గట్టిగా తెలుపుచున్నార. ఈ లీగ్ వారి మిత్ర మండలివారి ఆకాశములను అంగీకరించుచు వారికి సహాయము చేయుటకు తీర్మానించుచున్నార. యాదృశము పంపమాప్రీతి చెందిన పిమ్మట హిందూ జీవము కాలనిలకులై స్వ గాభ్య మివ్వవలెనని బ్రిటిష్ ప్రభుత్వము వారిని కోరుచున్నార.

2-వ తీర్మానము:— ఇండియా చూడగోరు లీగ్ కాన్ఫరెన్సు వారు అమెరికా యందలి థి జి సాపిక్లో సానైటిల సభ్యులకు ఆభివందనములు సమర్పించుచున్నార. ఇండియా విషయమై యీ సభ్యులు చేయుచున్న కృషికి వీరికి వందనములు సమర్పించుచున్నాము.

యాదృశము పంపమాప్రీతి చెందగానే యాక్రింది తీర్మానము లెక్క ఆభ్యుదయకు పంపబడిన:— మిత్రమండలివారు విజయము గాంచినందుకు వర్ణించుచున్నాము. భర్తయు ద్ధమున విజయము చెందిన పిమ్మట ఇండియా దేశమునకు స్వ రాజ్యమిచ్చెదరని కలముచున్నాము." ఇట్టి తీర్మానము ఇండియా కార్యదర్శికి పంపబడిన.

చే సిన వ ని.

1918 సంవత్సరం అక్టోబరు నుండి 1919 సంవత్సరం అక్టోబరువరకు యీ సమితివారు చేసినపని యాక్రింద వివరించుచున్నాము.

1. అమెరికా దేశమునందలి గొప్ప మతములకు సదర్శించి వాకు యీలగు ఆకాశములతో తోడ్పడెదల వాగాన మిచ్చిరి. సెనేట్ సభ్యులు అనేకులు, అనేక సంఘములు యీ సమితికి సహాయ మివ్వ సమకట్టియున్నాక. అమెరికా దేశమునందు ఇండియా విషయమై ఇట్టి ఉత్సాహము పురికొల్పిన యీ సమితివారి మదనములు. ఈ సమితియందు మూడు 1000 సభ్యులున్నారు.

2. ఈ సమితికి మునై లెడ్జ్ స్టేబుల్సును 14 (రాంచీ) లున్నవి. ఈ బ్రాంచీల ద్వారా ఉద్యమ వ్యాపనముచున్నది.

3. యందు ఇండియా పత్రిక ఇతరకరకములు వుండి వెట్టుటవల్ల ఇండియా విషయమై అనేకముల కష్ట పుచ్చుకొనుచున్నార. యందు ఇండియా పత్రికావిషయమై గొప్పగొప్ప వారు మంచి ఆభిప్రాయము లిచ్చియున్నార.

యందు ఇండియా ఉద్యమవ్యాపనమునకు ఆదర్శముగు పత్రికయని 'నేషన్' పత్రిక సంపాదకుల ఒ. జి. బిల్లర్ గారు ఆభిప్రాయమిచ్చియున్నారు. సెనెట్ ఎ. జి. గ్రాన్వా గారు సెనెట్ వాన్ గాక యీ పత్రికను పొగడుచు వ్రాసి యున్నారు. అయినకు బ్రిటిష్ ప్రభుత్వమువారు యీ పత్రిక ఇండియా దేశమునకు పంపవలెనని ఆజ్ఞాపించి యున్నారు.

4. ఇండియాకు సుబసిడీ వ్యాసములకు అమెరికా యందలి ముఖ్యవారై పత్రికలకును తరచుగా ప్రకటించబడుచున్న ఇంగ్లీషు వార్తాపత్రికల కాక ఇతర భాషలందు ప్రచురింపబడు వార్తాపత్రికలకు ఇట్టి వ్యాసములు ప్రకటించబడుచున్నది. వివిధ విషయములపై గొప్పవారు వ్రాసిన కరకములు చేసినకే. అన్వృత్తిపండి సభ్యులందుకు, గ్రంథాలయములందును ఇంకా అనేక పోట్లముందు వుండి వెట్టుబడినవి. (సకేమము)

హంటరు సంఘము.

హమ్మదాబాదులో విచారణ.

(మా స్వకీయని లేఖకుని దగ్గరనుండి)

సోమవారము

సోమవారమునాడు సాక్షిమిచ్చిన హంటు కీల్లు గారిచ్చిన సాక్షియాలలోని నన్ను హరింపగ మిగిలిన భాగమును క్రింద ముద్రించుచున్నాము:-

కట్టలుములోని విరోధియైనవలన కమిషనరు బంగాళా లోనికి చేర్చిరి. నైసికులందరినూ కట్టలుము అల్లరిగాండ్ర కళలు లోనేయుండినను. కొన్నికట్టలుములకు చేయవలసిన దని సాయంకాలము కర్నూలు ప్రజలగుట నుడిచి. వదిలుండిగాని అంతకంటె యెక్కువ మందిగాని కలిసియుండినయెడల వారి మీద తుపాకులను వేయటం వ్యత్యత చేయవలసినదని వారు మునిందిరి. రాత్రివేళ కరువకయెవరి నైన పిలిచి నవ్వదు. పలుకనియెడల తుపాకీతో కాల్పులు వును ఉత్తరపుచేయవలసి అతడు కోరెను. 12-వ తేదీ సాయం కాలము నుండి దానిని అతలు జరిపించుటకు నే సంగీకరించి తిని. ప్రజలకు తగినంతవ్యవధి యుండగ నే తెలుపుట కట్టు చేసితిని. నైసికులందరికీ యేమిచేయవలసినది వీలవలెనని నేను చెప్పినదానికంటె మున్నూ ముందు ప్రయోగించుట చేయవలసి చేయలేదు. 12వ తేదీని నైతికముల భాగపడు చుండెను. కంటివెట్టును ముట్టడించిన దని వనంతి. బయలుదేరెను. నాకుమునిసికల కమిషనరుల బహుళ సహాయము చేయ లేదు. అంతాలో నేనాభియగుచు మున్నూ తోడ్పడగల వని చెప్పి. మునిసికల కమిషనరులకు తమకాగ్రత్తనే పాటించుకొనిరి. 12వ తేదీరాత్రి తిరిగివెళ్లెను. 13వ తేదీనైతికములలో 12వ తేదీనైతికములలో 300 మంది అంగవైసికలను చచ్చిరి. 13వ తేదీకి గంధిగారు వచ్చిరి. వారు సహాయముచే యుదునని చెప్పిరి. వారు చెప్పినట్లు విని ప్రజలు కాంతింత. 14వ తేదీని నైతికములకు తిరిగివచ్చిరి. పోలీసువాని తిరిగి పనిచేయ నారంభించిరి. అసామ్యులబాదులో ప్రజల గారిని ఒకకొనివేరియను, విరాగములో నొక తహసీలుదారు ని సంపివేసిరి. మూలలో 28 గురు చనిపోయినట్లు తెలిసెను. 151 మంది దెబ్బలు తగులుగ వారికి చికిత్సచేసిరి ఇంతకంటె చాలమంది చనిపోయి యుండును. కాని వారివాడ తెలియలేదు. అసామ్యులబాదులో 9 లక్షల 44 లక్షరూపాయలు నష్టము కలిగెను. వీరాంగములో 2 లక్షలవచ్చును కలిగెను. తక్కిన ప్రాంతములలో నెమ్మదిగనే యుండెను. మూలలో విద్యార్థులు అందరి. విద్యార్థులు వెనుకనుండి అల్లరిచేయించిరి గంధిగారు చెప్పిరి. వారెందుకు మూలలో సామర్థాతిమా పిండిలో కారణమున్నది. పొరుగు మూలకు లిండివెట్టి దెబ్బ ఇచ్చిరి. దీనినిగురించి వారు స్వయంగా నేమిచూ తెలియదు. నైసికాధికారులనుండి తగినంత కారణము లేనిదే కొందరు ప్రీ త్తువులను చంపివేసిరి ప్రజలు చెప్పకొనినట్లు వారు గంధి గారు తెలిసిరి. అపిర్యాదుచేసినవారిని వా దగ్గరకు పంపుమని కోరితినిగాని ఎవరను రాలేదు. నేరము చేసినవారిని క్రమేక న్యాయస్థానముల కేర్రవరకు విచారించిరి.

న్యాయమూర్తి రాంకినగారికి సాక్షి యిట్లు తెలిసెను:- పోలీసువారు అనుమానమున్న వారిని మామూలు ప్రకారము పట్టు కొనిరి. అల్లరులకు సంబంధించిన వారిని క్రమేక న్యాయస్థాన ముల విచారించెను. గంధీ మెంటుమీద వ్యవస్థను మూల యూరోపియనులను ముట్టడించిరి. రౌలటు కానము విష యమై ప్రజల కంతకోశము లేదు. గంధిగారిని పట్టుకొనినట్లు విని ఉగ్రుడైరి.

కట్టలుముగారికి సాక్షి యిట్లు తెలిసెను:- ప్రజలు కాంతకర్మభావులై యుండిరిని నాయకులవలన చెప్పలను. అల్లరులకు పూర్వము ప్రభుత్వవ్యవస్థలేదు. రౌలటు కాన నము విషయమై లేనిపోని సంకతులను చెప్పి ఏమీ తెలియని వారి మౌనముకలిగింది గంధిగారు వారి మునుపటివలన దారుణములు చేయవలసి ప్రజల కప్పుకును భోధింపలేక. గంధి గారియందు పనివాండ్రకు గౌరవ ముండినందువలన చెలరేగిరి. వనివాండ్రే అల్లరులుచేసిరి. ప్రజలయందు మౌనలేదు. 10 వ తేదీని ఆలోచించి అల్లరులను పన్నిరి. దీనికి గంధిగారు చెప్పిన దానికంటె ఆధారములేదు. మౌనకలదని మాత్రము గంధిగారు చెప్పిరి వారై నవాడ చెప్పలేకపోయిరి. విచారణ చేసినను ఏమియు తెలియలేదు.

బొంబాయినుండి పత్రికలు 11 వ తేదీని రాలేకు. గంధిగారిని పట్టుకొనినట్లు యెట్లు వ్యాపించెనో తెలియదు. సత్యాగ్రహము నవల బిందినవారి సహాయము నన్ని 10 తేదీ రాత్రి నైసికులకు పిలిపించలేదు. వారు ప్రజలకు కాంతిం పజేయవలసి నా యభిప్రాయము. గంధీ మెంటు భవన ములకు పాకుకాయలను తెలిసియుండిన నేను నైసికులను దూరములో నుంచియుండును. మున్నూ అసామ్యుల బాదులో ప్రజలకు చేలేకు. నీవింటి అధికారులకు మద్యుగ నైసికులను పిలిపించితిని. కాన్సిలరులు సహాయము చేయ లేకు. వలెను, తేజాయుగార్లు ఇండ్లలో కూర్చుండిరి వారు భవనానికి యుండకచ్చును.

జనరలు బాలోగారికి సాక్షి యిట్లు తెలిసెను:- ప్రజలకు ఉత్తరపువలన, నైసికుల వచ్చుటవలన అల్ల రులు కాంతించెను.

జగత్పూరాయణగారికి సాక్షి యిట్లు తెలిసెను:- ప్రజలకు సాక్షిమిచ్చయమై ఒక విద్యార్థిని మాత్రము కీలం చిరి. విద్యార్థికులలో మరియొకరిని మరి ఇతరకేసులలో కీలం కలేదు. పంజాబు అల్లరులకు అసామ్యులబాదు అల్లరులకు నాకు తెలిసినంతవరకును సంబంధముండినట్లు తోచును. చిల్లీ అల్లరులకు ఇక్కడి అల్లరులకును సంబంధముండినట్లు తెలి యదు. గంధిగారు వచ్చుటతోడనే ప్రజలు కాంతించిరి.

మల్లాను అసామ్యులగారికి సాక్షి యిట్లు తెలిసెను:- మూలకు ప్రభుత్వవ్యవస్థ నుండి.

కాపుగారికి సాక్షి యిట్లు తెలిసెను:- రౌలటు కాన నపు టాండ్కోశమును, ధరలు పెగిపోవుటయు నల్లరులకు కారణములు.

తేజాయుగారికి సాక్షి యిట్లు తెలిసెను:- సత్యాగ్రహ గ్రహణ తోడ్పడిరి. మౌనమున్నట్లు నా కెంతకు రిపోర్టుకు పంపలేదు. గంధిగారు చెప్పిన దానినివట్టి నేను నైసికలకు సంకతిని మాత్రము చెప్పితిని. న్యాయవాదు తెవరుకు సాహ య్యము చేసినట్లు లేదు. నేను నైసికులములలో వారు తోడ్పడి యుండెనట్లున్నది.

కర్నూలు ప్రజలగుట.

తమవారి కర్నూలు ప్రజలగుట సాక్షిమిచ్చి. వారిట్లు చెప్పిరి:- నన్ను సహాయము చేయవలసి మేల్కొలుగుచు కోంది. నేను బానిసాద నైసికులకు పంపితిని. రాత్రి కొందరి మాత్రము కొన్నిస్థలములలో కాపలావెట్టి తక్కినవారిని పని పించివేసిరి. 11వ తేదీ సాయంకాలము నేను మేల్కొలు గారినిమాది అల్లరిజరిగిన ప్రజలములకు వెల్లి అక్కడికితిని:వట్టి సంకతులు విషమించిన వని యాచించి మూలకు చేరవలెనదే కట్టడియులు చేయవలయునని నిశ్చయించితిని.

సాక్షిని వివిధసభ్యులు ప్రశ్నించిరి.

ఇతర సాక్షులు.

కర్నూలు ప్రజలకు, మేజరు కిక్లెవుడుగారు కూడ సాక్షిమిచ్చిన తరువాత కర్నూలునాటికి విచారణ విరమించిరి ముగిసినవారు తిరిగి విచారణ జరుగు.

మంగళవారము.

అసామ్యులబాదు జనేరి రి:- హంటు సంఘము వారు నేను గూడిరి.

లాహోరులో జరిగిన విచారణయందు బయలుదేరి సంకతులకు, ఇక్కడ చెప్పయన్న సంకతులను చూచివచ్చుచు చక్కగ కుండి వినుచు ప్రజ్ఞించుచున్న వని చెప్పవచ్చును. నన్ను నే విచారణ ప్రారంభించుటచే ప్రజలందు కొంత యుత్సాహ ము కలిగిచెను. నేను విచారణ చక్కగ నుండెను మధ్య మధ్య కొందరు సాక్షులు చెప్పిన సంకతులనుమాది మాత్రము ప్రజలు పరీక్షనవ్వయండిరి. నే ను సాక్షిమిచ్చినవారిలో పోలీసువాడు మిలిటరీ ఉద్యోగు లునై యుండిరి. పోలీసుసాక్షులు మేల్కొలుగుచు చెప్పిన, గతులనే తిరిగి యేకరపువెట్టిరి. నేను మొదట సాక్షిమిచ్చిన పోలీసు సచివసెక్రటరీ కొదావాలాగారు ఇదివరకు సంఘ మునుండర సాక్షిమిచ్చిన పోలీసు ఉద్యోగుల కంటే మిష్టయైనవాడు. జగత్పూరాయణ గారు లాహోరులో విచారణ జరుగుచుండెనప్పుడు సాక్షులకు కాపు నుకరితు చేసిన కాలములో నొక వాత్రెను పరీక్షించుటలేదు. అట్టిది వారు యీ సాక్షిని కొంతకడ విచారించుట ఆశ్చర్య ముగ నున్నది. జగత్పూరాయణ గారు సాక్షి నెన్నియో ప్రశ్ని లనడిగినప్పుడు విద్యార్థికులలో చాలమందికి అల్లరులలో సం బంధము లేదని సాక్షి బహుళముగా ను. వెదవను

న్యాయ అల్లరిగాండ్రకు తిండిపెట్టించినని కాదు చెప్పిరి. దీనిని గురించి నారాయణగారిని ప్రశ్నించి తానే (కండికజగత్పూ రాయణగారు) అల్లరిగాండ్రకు మొదగాడుగ పంపినట్లు భావించి తాను సాక్షివగ్గుండు వచ్చినయెడల తిండిపెట్టుటకు యేర్పా టుచేయవలసి చేయవలసిన యడుగ నేమి? అల్లరిగాండ్ర కు మొదగాడుగా, సాక్షి బహుళముల దీగను. దాని మొద ప్రశ్నకు తుల్యము గను ప్రబువ కట్టు నన్నిది. తెప్పిన టి కర్నూలు ఫిట్టి పాటికు గారు సాక్షిమిచ్చిన పప్పు. కొంత యుత్సాహముకలిగి మధ్యమధ్య ప్రశ్నకులు కడుప్రబువట్లు నవ్వయండిరి. వారు ప్రాంతవాస్యగుగారివలె సంకతులను కల్గించి సత్యాగ్రహ యూనిఫార్మును గురించి చెప్పిరి. వారు బోధ్యముగ సంకతులను కల్గించిరి.

కొదావాలా గారు.

పోలీసు సచివసెక్రటరీ కొదావాలాగారు మొట్టమొదట సాక్షిమిచ్చిరి. హంటు ప్రశ్నించినప్పుడు వారిట్లు చెప్పిరి.

రౌలటు కానము విషయమై అసామ్యులబాదులో నాందోశము జరిగెను. 6-వ తేదీని ప్రజలు దుకాణములను మూసివేసిరి. ప్రజలలోను దుఃఖము వచ్చినట్లు భావించిరి. నల్లని దిన్నములను ధరించి నల్ల బెండాలను పట్టుకొని వారు పినుల వెంట బయలుదేరి. వారు 40, 50 కేలమందివరకు నుండును. వీరు వారస కేల నిధిధ తెగలవారు నుండిరి. నది యొడ్డున 9-వ తేదీని ప్రజలు సభచేసిరి. సాయంకాలము కూడ మరెయ్యక సభ చేసిరి. రౌలటు కాననపు స్వభావము కొంతవరకు ప్రజలకు బోధపడెను. నాయకులు దీనిని మౌనకానమున చేరువెట్టిరి. వారియం దాందోశము బయలు యొక్కతము కలిగెను. గంధిగారిని పట్టుకొన్నారని 11-వ తేదీని తెలిసిన దుకాణదారులు దుకాణములను కట్టివెట్టిరి. వని పాలు, లేనియును జరుగవలసిదేను. ప్రజలలో నుత్సాహము బయలుదేరెను. నేను పోలీసు డిప్టీ మాజరిం బెండెంటు దగ్గరకు వెల్లి సంకతినంద్యములను చెప్పితిని. డిప్టీగారు నల్లరి జరుగుచున్నదని అక్కడ నుండగనే తెలిసి అక్కడకు వెల్లి యుంటిని. అక్కడ చాలమంది మూగి బండ్ల లో పెట్టుకొనిన వారిని దిగుమని పట్టుకట్టుచుండిరి. యూ రోపియనులవలె దుస్తులను చేసికొనినవారినికూడ బాధించు చుండిరి. మొదట వారిలో నొక హిందువుతే యుండినను తరు వాతకు మహమ్మదీయులు కూడ చేరిరి. యంత్రకాలలో పని చేయు మా లీలు కూడ చాలమంది యుండిరి. అక్కడినాడు చాల నల్లరిచేసి. ఒకసినిమాకువెనీ వాని వీరితో నిదివరకు చేరకపోవుటచే దానిని ధ్వంసము చేసిరి.

నేనువారిని పంపించివేయటకు మాచితిని. కాని వారు చెప్పినట్లు విశేషితిలో తలంకుటచే కార్యకారిరాలేదు. ప్రభు త్వమువారు సేషింగిని పిలిచిస్తూ న్యాయ ప్రస్తావనము ప్ర జలు పినులలో నమ్ముచుండిరి. నేను చెప్పగా వారు వెళ్లెందున కనగాగారి వైద్యకాలకు వెల్లి కారితోచెప్పిరి. వారు సత్యా గ్రహగ్రహము నవలించిరి. వారిని పట్టుకొనిరి. నేనక్కడ చూచి ప్రజలను పంపితిని నేయమని చెప్పితిని వారు వెంటనే వారోచ్చి మరెయ్యకపోరి మూలకు ప్రతిమానికొరి కాని కార్యము లేకపోయెను. సాయంకాలము నే నక్కడనే యుం డిని. రెండుగంటలకు పదిమంది ఆయుధములను ధరించిపోలీసు వానివచ్చిరి. భోగిలూలు భాగకు అనుబాదరీ మూలకు మొన గాడై యుండి తాను సత్యాగ్రహిని చెప్పకొనుచు ఆపోలీసు నెండుకు నీసివేయవలసినదని నన్ను అడిగెను. నేను వారిని లేనిచే యనని చెప్పితిని. కానిమీద మూలకు రాష్ట్ర కవులకు (సారం భించిరి. ఈలోతుల ఒకసిందిమరదగ్గర నల్లరి జరుగుచుండెను. అక్కడ నిద్రకు యూరోపియనులు దాకొనియుండిరి మూల లోక పోలీసువానిని చంపివేసినందున పోలీసువారు తుపాకు లనుకాల్చిరి. కొందరు దెబ్బలుకలిగెను. దెబ్బలుకలిగి-వారిని వైద్యకాలకు నీసికొని పోయినప్పుడు ప్రజలు చూచి మరింత యుగ్రుడైరి. సత్యాగ్రహము వారి నెన్నిదిధకుల కాంతింప చేయవలసినను కార్యకారి రాలేదు. సాయంకాలము 80 కేల ముదినది ఒడ్డునసభచేసిరి. సభజరిగిన తరువాతవారు కొంత ఇంటించినట్లుకనిపించిరి. సాయంకాలమునకు వచ్చిననైసికులలో కొందరినిదూరములో నుండిరి. 11-వ తేదీని దుకాణములను తెర కలేదు. తెరవిన దుకాణములను మూయించి వేసిరి. వింత వింత సంకతులు బయలుదేరినను. అనునూమాబాయి పట్టుకొనిరని చెప్పయండిరి. వీరుకుల చాల మౌనము కలిగి ప్రజలు మూగి కేలు వెట్టిరణగొణగొణని చేయసాగిరి. యంత్రకాలముకూడ

(దీనిలేరువాయి 8-వ పేజీ చూడుము)

ఆంధ్ర వత్రిక

20-వ సం॥ జనవరి నెల 7-వ తేది

బుధవారము

ఆంధ్రులు: దేశ బాధ్యతలు.

కాంగ్రెసు మహాసభ, దేశీయుల భావికర్తవ్య మెద్దియో నిర్ణయించినది. రాజ్యాంగ సంక్షోభముల నేపథ్యమువారును తిరస్కరించుట లేదు. వాటిని సాధ్యమగునంతవరకు దేశోపయోగము కొర కుపయోగించుట కందరును సంసిద్ధులై యున్నారు. దేశీయుల మహాసభయు నిట్టి సంజేతము నే ఒసగుచున్నది. లేబరు పక్షమువారును ఇట్టి హితమునే గలపునున్నారు. లాస్సెబర్ గారు బాప్టిస్టు గారికి వ్రాయుచు “సంస్కరణముల నెంతవర కుపయోగించుటకు వీలగునో నంతవర కుపయోగించుటకు దానిలాభమునంతను పొందుడు. కాని, స్వయం నిర్ణయాధికారమును సంపాదించుటకు మీరు ప్రయత్నింపుడు.....చేజ్జీవన సంస్కరణముల ననుభవించి, గమ్యస్థానమును త్వరలో జేరుటకు నిరంతరసంచలనము జూపు” డని హెచ్చరించెను. కాంగ్రెసు పభౌతీర్వానము ననుసరించి, ప్రజల కప్పుడే సంపూర్ణ స్వతంత్రపాలన మున కర్హులుగ నున్నారు. క్రస్తుతి రాజ్యాంగ సంస్కరణములు ప్రజాశయముల కనుగుణ్యముగ లేనందున, పార్లమెంటుసభవారు, స్వయం నిర్ణయ సూత్రము ననుసరించి త్వరలో సంపూర్ణ బాధ్యతా యుతంత్రపాలనము నీదేశమున స్థాపించుట యవసరము. ప్రజాశయములను ప్రతిఫలించ జేసిడి కాంగ్రెసు సభవారి దృఢాభిప్రాయ మీ తీరున నున్నది. మితవాదులకును, కాంగ్రెసు సభ్యులకును, అభిప్రాయభేద మిక్కడనే కలదు. క్రస్తుతిము చే జ్జీవన సంస్కరణములనే వరమానధిగ నెంచి కొని, గమ్యస్థానము త్వరలో జేరుటకు వేరుప్రయత్నములను వాచింప నక్కర లేదని, మితవాదులు తలంచుచున్నారు.

కాంగ్రెసు సభ్యులటులాక, గమ్యస్థానమును త్వరలో జేర బ్రయత్నించెదరు. ఈ కార్యము మాటలతో జరుగునదిగాదు. ఇందుకొరకై ఆంగ్ల దేశమునందే గాక తదితర దేశములందు సముతసు క్రబోధము గలిగించవలసిన యవసరము గలదు. ఆయా దేశములందు ఎల్లప్పుడును వసిజేయుటకు కాంగ్రెసు సంఘములను శాశ్వతముగ నె కొల్పుటవసరము. ఈవని తిన్నగ నెరవేరుటకై, తిలకు ప్రభృతులు పూనియున్నందున, విజయము గూర్చి సందేహించబనిలేదు. లేబరు పార్టీ వారు నాల్గయిదు సంవత్సరములలోకల, ప్రభుత్వాధికారము వహించెదరని తలంచబడుచున్నది. తా మధికారమునకు వచ్చినపుడు, స్వయం నిర్ణయాధికారమును హిందూ దేశమున కొనగెడ మని, వారు వాగ్దానము జేసి యున్నారు. వారు దీనిని చెల్లించెదరని విశ్వసింపవచ్చును. కాని, లేబరు పక్షమువారు త్వరలో నధికారము వహించవలె ననిన, వారికి హిందూ దేశము ధనవహాయము జేయుట యవసరము. వెనుకటి ఎన్నికలలో, వారు తగినంత ధనము లేనందున యోడిపోయి రని తెలియుచున్నది. లేబరు పక్షపు నిధికి భారతదేశము సహాయము జేయుట అత్యంత లాభకరము. ఇంతియ గాక, డెయిలీ హెరాల్డు పత్రిక కాంగ్రెసు పక్షమునకు జేసిన సహాయ మమూల్యమయినది. మాంటుఫర్డు

విభానమునకన్న ముందుకు బోవలయునను నా రొకనంక నాంగ్ల దేశమున కరిహసించబడుచుండ, వేరొక నంక కాంగ్రెసు సభవారిచే పోషించబడెడి ఇండియా పత్రిక సహితము ప్రజాశయములను తృప్తికరించుచుండ, డెయిలీ హెరాల్డు పత్రిక యొక్కటియే, కాంగ్రెసు రాయ బారులకు చేయూత నొసగి వారి వాదించెను.

సందిగ్ధ సమయమునందెటుల పోడ్చిన డెయిలీ హెరాల్డు పత్రికను హిందూ దేశీయులు శక్తివంచన లేకుండ పోషించుట న్యాయము. లేబరు పక్షము వారు స్వంతముగ దినపత్రికను వడుపుట కిదియే ప్రథమ ప్రయత్నము. వారు ధనవంతుల బారినండి తప్పించుకొనుటకు ప్రబల ప్రయత్నము గావించుచున్నారు. కరాచీ సస్థితినుండి బయల్పడుటకు భారతీయులు సలుపుచున్న ప్రయత్నములకు వారి కెంతయు సానుభూతి గలదు. లేబరు పక్షము వారధికారము వహించుట, భారతీయుల కెంతటి యవసరమో, భారతీయులకు స్వతంత్రపాలన మే కెంతటి, లేబరు పక్షమువారి కంతటి యవసరమే. క్రస్తుతి విభానమువలన, మిడిలు క్లాసు వారు లాభము బొందుచున్నారు గాని, లేబరు పక్షము వారెట్టి లాభము బడయుటలేదు. అందుచే, హిందూ దేశము త్వరలో సామ్రాజ్య స్వభావపాలనము బడసిన గాని, లేబరు పక్షమువారికి సౌఖ్యము చేకూరదు. ఒకరి యవసర మింకొకరి కున్నపుడే, వరస్పర మైతి ప్రబలును ఇట్టి యనుకూలావకాశములను భారతీయు లుపయోగించి, గమ్యస్థానము జేర వలయును. ఇ తియ గాక, ప్రపంచమందంతటను ప్రబలముగ నశాంతి ప్రబలియున్నది. ఇది సార్వ జనిక మని చెప్పవచ్చును. ఇందుకు ఫలితముగ, ప్రాపంచిక పుష్పి రాణము త్వరలో జరుగకతప్పదు. అప్పుడుగాని, క్రస్తుతిపు అశాంతి సమసిపోదు. నూతన ప్రపంచ ముద్భవించవలెను. ఇందుకొరకై మానవులందరును పరితపించుచున్నారు. దారి తెన్ను గానక, కష్ట పడుచున్నారు. అయినను సత్య ధర్మానుబద్ధ మగు ప్రపంచ మొకటి త్వరలో బయల్పడెను నూచనలు, చూడ గన్నులు గలవారికి గన్పట్టుచున్నవి.

ఇట్టి శుభ సమయమునందే, భారతీయులు గూడ నూతనస్థితి బడయుటకు సాధ్యమగును. కావున రాబోవు కొలదివత్సరములలో, భారతీయులు నిరంతరకృషి జరుపవలసియున్నారనుట, తేల్చెల్లము. మహారాష్ట్ర దేశమును నడపించుటకు లోకమాన్యుడు గలదు. ఘూర్జర దేశమును నడపించుటకు, మహాత్మా గాంధీ గలదు. మజాబుకు లాలా లజపతి రాయి గలదు. వంగదేశమునకు పాలే, దాసు మొదలగువారలుగలరు. ద్రావిడ దేశమున గూడ, పేరెన్నిక గాంచిన జాతీయ ప్రముఖులు గలరు. మిగిలినవారితో బాటు, ఆంధ్రులు గూడ దేశ బాధ్యతలను నిర్వహించగలరాయని, ఆలోచింప వలసిన తరుణ మాసన్నమయినది. ఆంధ్ర దేశము లో, పేరెన్నిక గాంచినవారు లేకపోలేదు. వారిలో చాలమంది లిజరలుగ్రీకులలో జేరియున్నారు. వీరు ముందు జరిగెడి ప్రయత్నములందు తానూ ముతో పాల్గొందు రని దలంప వీలుపడదు. కాంగ్రెసు సభాభిమానులలో, పేరెన్నిక గాంచిన వారు కొలదిగ మాత్రమున్నారు. ఆంధ్ర దేశమును నడువవలసిన బాధ్యత వీరిపై నిలిచియున్నది. ఆంధ్ర దేశమునం దిప్పుడు, లోకమాన్యుని బోలు నాయకు లుద్భవించు రని, ఎవరును నూహించ జాలరు. అందుకని, ఆంధ్ర దేశ శక్తుల నన్నిటిని కేంద్రీకరింపజేయుటకు, సూచనవలసిన ప్రయత్నములను విడనాడుటకు వీలులేదు. “సంఘే కక్తిః కతాయగే” అని సంఘమంతయు తలవెట్టి ఎంతటికార్యము నైనను సాధింపవచ్చును. ఆం

ధ్రులయం దిటీవల బెరుగుచున్న సంఘీభావము నీసమయమునందు బలపరుకవలసిన యగత్యము గలదు.

ఆంధ్ర దేశమునందు, జాతీయ ప్రబోధ మేర్పడియే యున్నది. ప్రజాసామాన్య మిప్పుడు దేశ సమస్యల నిష్ఠాపై నెక్కుడు శ్రద్ధ వహించుచున్నారు. ఇతర భాగములలో కన్న గూడ దేశ భావల విషయమై, నాంధ్ర దేశమునం దెక్కువభిరూప మేర్పడుచున్నది. దేశ భావలతో, పరిపాలనా వ్యవహారములము జరుగవలెనను దృఢాభిలాష వ్యాపించుచున్నది. ఆంగ్లోద్యమ మీ నూతనసంచలనమునకు యుఖ్యకారణము. గ్రంథాలయోద్యమము ఆంధ్ర దేశమునం దంతటను, గ్రంథాలయములుద్భవించునటుల గావించెను. ఇవి ప్రజాహిత జీవితమునకు కేంద్రస్థానములుగ నుండునటుల బ్రయత్నించవచ్చును. జాతీయ విద్యాభిమానమునకు, ఆంధ్రజాతీయకళాశాల, మదనపల్లి జాతీయ కళాశాలల, స్థాపనమే, యుఖ్యవిద్యుసము. జాతీయాభిమానము ఆంధ్ర దేశమునం దెటుల పాదు కొనియుండ, భావ్యభివృద్ధిచూచి వెలగొంద ధన సరము లేదు. కాని, ఆంధ్ర దేశములో నిద్రాణమై యున్న శక్తులన్నియు విస్తరించునటుల, ఆంధ్ర ప్రముఖులు కృషిపలుకవలయును. ఆంధ్ర దేశము గూడ దేశ బాధ్యతల నితర భాగములతో బాటు నిర్వహించుటకు వని బూనినగాని, గౌరవము బడయుజాలదు. అపుడుగాని, భారతజాతీయందు ఆంధ్రుల కుచితస్థానము లభించదు. భారతదేశము గమ్యస్థానము జేరులోపల ఎట్టి యవాంతరముల చాలవలయునో, ఎంతటిశ్రమ కోర్వవలయునో, ఎట్టి త్యాగములకు సంసిద్ధము గావలయునో, నూహించ సాధ్యపడదు. అట్టి యంతరము లన్నిటి యందును, ఆంధ్రులు గూడ పోదర భారతీయులకు చేయూత నొసంగుచుండ వలయును. దేశమునందు గొప్పవరీయోసము ముడుదెంచినపుడు, ఆంధ్రు లిందులకు సంసిద్ధులగు నుండిరి, భావిచరిత్రకారు డపుడు లిఖింమానడు. అట్టి యుల్కృష్టపదవిని, ఆంధ్రులు సంపాదించెదరా? ఆంధ్రు లీ తరుణమున జాపెడి కార్య దీక్షపై దీని సమాధాన మాధారపడి యుండును.

గోదావరి, గుంటూరు జిల్లాబోర్డులు

గోదావరి, గుంటూరు జిల్లాబోర్డుల 1918-19 సంవత్సరపు కార్యనివేదికములు మూడు జేరినవి. ఈజిల్లాబోర్డునకు, పోలవరమున తప్ప యితర తాలూకా బోర్డులకు అసభిగా రాధ్యక్షులు కలరు. వీరెల్లరును తమతమ విద్యుక్తధర్మముల నెంతయు సంతృప్తికరముగ నిర్వహించుట సంతోషజనకముగ నున్నది. ఈవత్సరమున నీయంతల మునందలి తాలూకాబోర్డుల సంఖ్య మూరలేదు. యూనియను కంచాయితీల సంఖ్య 17 నుండి 21 వరకును పొచ్చినది. కంచాయితీలలో ననేకములు చాలవరకు బాగుగనే పనిచేసినవి. కాని వానిలో 9 మాత్రము శాసనానుగుణ్యముగ సభలను జరుపకపోవుటచే యూనియనుమై తాలూకాబోర్డులధ్యక్షులు శ్రద్ధవహించవలసి యున్నది. ఆయా మును, వ్యయమును పొచ్చినవి. విద్యావిషయమున గత సంవత్సరమునందు 2,33,912 రూప్యములు వ్యయ మైనవి. ఈ సంవత్సరమున 2,38,749 రూప్యములు ఖర్చుపడినవి. బోర్డు యాజమాన్యమున నున్న ప్రాథమిక, మాధ్యమిక, ఉన్నతపాఠశాలల సంఖ్య వృద్ధియగుటయు, వీని కుండు విద్య సభ్యులందువారి మొత్తము క్రమాభివృద్ధి గాంచునటులు సంతృప్తికరము. ఈ మండలములో

నున్న 1,458,986 జనసంఖ్యలో గత సంవత్సరమున 60,076 మంది బాలరును, 16,261 మంది బాలికలును విద్య నభ్యసించుచుండిరి. ఈ వత్సరమున బాలర సంఖ్య 69,240 తగ్గినది. బాలికలసంఖ్య 16,464 వరకు వృద్ధియైనది. ఇంజనరులలో నొక సంస్కృత పాఠశాలను బోర్డువారు సహాయ మొనర్చుచున్నారు. మొత్తముమీద విద్యార్థిని కొంతవరకు వెనుకబడియొనర్చినది చెప్పవలెను. ఈ విషయమున బోర్డువారికిను ధనవ్యయము గావించి సమర్థులగు సుపాధ్యాయుల నియోజించియు పాఠశాలల నిర్మాణము నెలకొల్పియు కృషి సమకవలసియున్నది.

గుంటూరుజిల్లా బోర్డుసభ్యుల సంఖ్య 32 నుండి 36 వరకును పెరిగింది. జిల్లా బోర్డుసభ్యులు, తాలూకాబోర్డులకును ప్రజలెన్నుకొను సభ్యులసంఖ్య వృద్ధిచేయబడినది. బంగోలు తాలూకా బోర్డున కొక అధికారాధ్యక్షుడు నియోజింపబడినది. గుంటూరు, తెనాలి, బంగోలు తాలూకా బోర్డుల అధికారాధ్యక్షుల కృషి సంతృప్తి గొలుపుచున్నది. ఈ బోర్డుల సమావేశములకు వచ్చు సభ్యులసంఖ్య గూడ హెచ్చుచుండుట ప్రోత్సాహజనకము. ఈ సంవత్సరమున 35 యూనియనులు ఏర్పాటుయ్యిరి. గలవు. నంది వెలుగు, గుడివాడ, చుడూరు, జంపన, వేటపాలెము, మున్నగు యూనియనులు వీధుల మరమ్మత్తునకును పాఠశాలసృష్టనకును ధనము పెచ్చింపలేదు. ఇవి ప్రజలవద్దనుండి నైకొనిన ధనమును నిలువయుండుట సంభావ్యముగ నానరాకున్నది. ఆ విషయమై తాలూకాబోర్డు అధ్యక్షులు తగిన చర్య నైకొని, లోపమును తొలగింతురని నమ్ముచున్నాము. ఈ యూనియనులకు పాలనావిషయములలో సహాయము నొసంగుటయొక యూనియను ఇన్స్పెక్టరు ప్రభుత్వమువారి యనుమతిపై ఏర్పరుపబడెను. ఇతర జిల్లాబోర్డువలెనే ఆదాయవ్యయములు హెచ్చినవి; చాలసామ్యు నిలువయున్నది. తెనాలి, రేపల్లెలలు మార్గములను లభించు ఆదాయము తగ్గినది. రైలు బండ్లుతగ్గుట యందులకు ప్రధానకారణమని నివేదికము తెలుపుచున్నది. విద్యావిషయమున 19,7-18 లో 1,52,918 రూప్యముల వ్యయము కాగా, యీ సంవత్సరమున 1,8,240 రూప్యములు ఖర్చుపడినవి. బాకట్లలో నొకపూర్తియగు ఉన్నతపాఠశాల బోర్డు యాజమాన్యమున నున్నది; 5 మాధ్యమిక పాఠశాలలు కలవు; 370 ప్రాథమికపాఠశాలలున్నవి. వీరిలో 14 నూతనముగ స్థాపితములైనవి. వీనియందలి విద్యార్థుల సంఖ్య క్రమముగ వృద్ధి నొందుచున్నది.

ఈ మండలములలోని ప్రత్యేకపరిస్థితులను దెలుపు సంకముల నింతవరకు వివరించితిమి. జిల్లాబోర్డులన్నిటికిని, కొన్ని కష్టములును, లోపములును సాధారణముగ కలవు. అందు ముఖ్యమైనది ఆరోగ్యము. 198-19 సంవత్సరమున దేశమునందంతటను ఆరోగ్యముచేసినది. ప్రతిమండలమునను జననములసంఖ్య తగ్గుటయు, మరణములసంఖ్య హెచ్చుటయు సంభవించినది. ఇంపుయెంజా, మళూచి, కలరా మున్నగు వ్యాధులవలన వనేకులు ఔషధసహాయము లేక మరణించిరిని బోర్డు నివేదికములను, వైద్యశాలల నివేదికమును జూచిన సుబోధకముగాకపోదు. తగినవైద్యులులేరను కారణముచే నీమండలములో కొన్ని వైద్యశాలలు మూసివేయబడినవి. సంచారవైద్యాలయము లాకారణ మారితేనే వనిచేయుట మానినవి. ఇప్పటికి పల్లెలయందు వైద్యసహాయము లేదనియే చెప్పవలెను. ఇంతవరకును ఆంగ్లవైద్యులేగాని యితరులీతనికి

సమర్థులు కారను భావములే యిట్టి దుస్థితికి గారణము. ఇంపుయెంజా జ్వరాది సాంక్రామిక వ్యాధుల నాయుత్పేదవైద్యులు సులభముగ కురుపుచున్నారని మనకనుభవవైకవేద్యమే! ఈ విషయముగూర్చి గోదావరిజిల్లాబోర్డు అధ్యక్షులు తెలిపి యాక్రంది పాఠ్యములు ప్రజామోదమునకుగ నున్నవి:—

“ప్రస్తుతమున వైద్యప్రతిష్ఠాపనము మండలాధికారులకు చాలబుచ్చును. ఇంపుయెంజా జ్వరము బ్యాపెంజి, ఆకేఫలకు తనవారే వేసికొనివెదనుటకులన యాదుస్థితిని తొలగించుటకు బోర్డువారు విస్తృతములైనట్లు సుప్రచురున్నది. సమర్థులకు వైద్యశాస్త్రజ్ఞులు లేకపోవుటచే వైద్యులు మూలకొన్ని తాత్కాలికముగ మూసివేయవలసి కన్పించి. ఇంపుయెంజా జ్వరపీడితులలో కేవలము విద్యార్థుల (ఆయి శ్వేదవైద్యము) కదకు బోయి చికిత్సనొందిరి. వారి ఔషధములు చాల గుణము నిమ్మచుప్పలు తెలియుచున్నవి. వీరికి తగిన ప్రోత్సాహ మొనంగవలెయెడల ప్రజలకు కొంత సంకృతి కలుగును.”

ఈ సూచనను ప్రభుత్వమువారు గుర్తించి తదనుగుణముగ వర్తింపజేయుటలు. మరీ యీ నాలుబండ్లపై వ్యాపారము హెచ్చుటవలన రోడ్లకు నలుగురు యెక్కువైనది. అయినను యీ రెండు బోర్డులును వానిని మంచిస్థితియందుంచగలుగుట సంతుష్టికరముగ నున్నది. పితాపురము నుండి లక్ష్మీనరసాపురమునకు బోవు రోడ్డునైకంకర వేసి, వృద్ధిచేయుటకు కోలంక, వీరవరము జమీందారిజమీనుగ శ్రీరాజారావు చెల్లాయమ్మారావుగారు 1000 రూప్యముల విరాళము నొసంగి నందులకు ప్రశంసాపాత్రులు. ఇక ముఖ్యమైన విషయ మిబోర్డుల ఆర్థికస్థితి. వీటివశమున నున్న ధనము ఎంతమాత్రమును చాల దురుట విర్విచారాంశము. ప్రభుత్వమువారు రాష్ట్రీయనిధుల నుండి వీరికి ధనసహాయము జేయుచున్నందులకు వందనీయులు. కాని వారు గావించుధనసహాయమునకు బోర్డువారనేక నియమముల ననుసరించి వలసియున్నది. ఆయా కనులలో కొంత ధనభారమును వారు కూడ వహించవలసియున్నది. ఈ సంఘముల కీ ధనభార నిర్వహణము మిగుల కష్టముగ నుండుటచే అంతవరకు ప్రభుత్వమువారి నొసంగిన ధనమును నిలువ యుంచవలసి వచ్చుచున్నది. తామొసంగిన ధనమును వ్యయపరుచుచో దాని నుపసంహరించుకొనుమని ప్రభుత్వమువారు బెదిరించుచున్నారు. ఈ సాఘము వీధనము నెట్లులేనను వినియోగపరుచవలసిన దని హెచ్చరించుచున్నాము. కాని ప్రభుత్వమువారు కూడ నెట్టి నియమములును లేకయే యిట్టి ఖర్చులను అవసరములబట్టి మొత్తముమీద నొసంగి వ్యయాధికారమును పూర్తిగా నీబోర్డులకే వదలివేయుటవలన చాల లాభము కలుగునని సూచించుచున్నారము.

ఈ జిల్లు విందు.

కెయికో, జనవరి 1:— మిల్నరు, కమిషను, మంత్రి వ్యవహారాని సభ్యులకు తక్కిన ఉద్యోగియులకును ముల్తానగా రోగించు నొనరించుచున్నాడు.

అండను, జనవరి 2:— తెమ్మెకాలో నందలు యజమానులకు సమ్మెకట్టవలయు ననుచు లాంజిహోమ్మోయూనియనువారు తీర్మానించినది. ప్రస్తుత మిమ్మచున్న జీతముకంటె రెండంత తక్కువజీతము నియమపతన దని వారు కోరుచున్నారు. నాటిలో బగువు నెక్కించుట ఆపవేయబడినది. పోలీసువారును, నైనికలును గానికాకాశ్యాలునులను సంరక్షించుచున్నారు. ట్రాప్స్ కు పరివారలు ఎవరికి రోజూ సమ్మెకట్టిరి. ఈ తగాదా కన్నీలియేమను బోర్డు వారి కడ కంపబడును. ఈ లోన కొంచెము పనిమాత్రము నిర్వహింపబడును.

స్థానికాది వార్తలు

అమెరికా లేపాలు:— అమెరికా దేశమునకు కలకత్తానుండి స్త్రీలు పోవును. ఆస్ట్రేలియనుల బాలులు పంక కలమునను జనన 12.6 తేదీ కలకత్తా మెయిలో పోవునట్లు వాస్తు చేపట్టెను.

ఆహార పదార్థములు:— పంజాబునుండి నిగురుతి చేయుటకు సాక్షికో బోయటిన కేసరిలపట్టి దుభాన్తులు అంగీకరింపబడెను. అయితే గోనులకు దుభాన్తులు అంగీకరింపబడును.

లాలాగోవర్ధన దాసుగారిని వదలుట:— చెన్నపురికి వచ్చి యువనృసింహిని విడుట నిచుట పోలీసు వారిచే పట్టుకొనబడి లాహోరుకు పంపబడిన లాలాగోవర్ధన దాసుగారిని వదలుటకు ప్రభుత్వమువారు తీర్మానించినది.

మద్రాసు రయితువారి భూస్వాముల సంఘము:— ఈ సంఘమువారి కార్యరీత్యాక సంఘకథ 9 జనవరితేదీ శుక్రవారము సాయంత్రము 4-15 గంటలకు మద్రాసు మహాజనసభాధనశాలన జరుగును.

యస్. కస్తూరి రంగయ్యగారు:— ది. వడ్డీ పూర్తి మహాస్వన సందర్భమున 1920 సంవత్సరం జనవరి 9 తేదీ సాయంత్రము 5-30 గంటలకు శాంతివ్యవహారము కస్తూరి రంగయ్యగారికి ఒక ఆభినందన పత్రము సమర్పించబడును. ఈ సందర్భమున తోడ్పడ నెంచువారు సి. వెంకటరంగం నాయుడుగారు, పెరిమెట్టుకు వ్రాత ప్రార్థియు.

సార్వభౌమున కభినందనములు:— బొంబాయి రాష్ట్రీయాల వత్తును గవర్నరుగారు నూతనాగ్ధవత్సరా రంభదినమున సార్వభౌమున కభినందనార్త సంఘి 1920 సంవత్సరమున దేశీయులకు స్వస్థాస్థియును లభించుగాక యని కోరుచు సార్వభౌమున ప్రతివార్త నంపెను.

శ్రీధరవతత్వ బోధనసభ:— ఈసభవారి యాదరణకు బార్నిటో-హిందూ తియూజిల్ డ్రాన్కూలు భవనమున ఈనెల 10-న తేదీ శనివారము సాయంత్రము 6 గంటలకు ‘నాంధ్యజోహిభాగము’ను, 11-న తేదీ ఆదివారము సాయంత్రము 4 గంటలకు ‘కాశ్యోహిభాగము’ను శ్రీమాన్ వండిత టి లక్ష్మణాచార్యులవారిచే పారిధా కాలక్షేపము గావించబడును. ఆధనమున ప్రతిదిన ముదము 7 గం మొదలు 8-30 గం ల వరకు ‘దిరుక్కుపు’ ను గూర్చి ఆచార్యులవారిచే విపులముగ నువ్వకింపబడుచున్నది.

రాజాహిరాసింగుగారు:— జయపురమునుండి రైలు బండిలో డిల్లీకి ప్రయాణము చేయుచు ఆస్పత్రిగారి బండిలోనే రాజాహిరాసింగు (మమి) గారు మృతి నొందిరి.

దక్షిణ రుమ్మలోని బోలెవిక్కులు.

అండను, జనవరి 1:— జనవరి దెంకిను గానికి విరుద్ధముగ పనిచేయుచున్న బోలెవిక్కు వైద్యమును ఏటికోర్కాపు, నోవోస్కో విస్కీలును తట్టుకొనినట్లు మాస్కోకుండి సందేశము వచ్చుచున్నది.

రెడ్డుకాగిత సంఘములు.

కోయ, జనవరి 1:— జనీవా నుండి రెడ్డుకాగిత సంఘమువారి అంతర్జాతీయకాభిసంఘమువారి కోరికమీద సిరేయలో బాపానువారు పట్టుకొనిన 2 లక్షలయెడల ధైర్యము వెంబడి విడుదలపడిన దని పోవువారు బాపానకు లేఖ వ్రాసినది.

1919-న సంవత్సరములో అండను బ్యాంకుల క్రి. ఉరింగుమాను నాగు 2,84,150 లక్షల పాదకుల క్యరపారము నొసరించిరి. నిరుటికంటె 72,170 లక్షల పాదకుల హెచ్చు క్యరపారము జరిగెను ముదుకపార్థము వివేకధర ఉక్తిధరను హెచ్చించెను. అందువలన బ్యాంకులవారము గురింత హెచ్చెను.

(5-వ పేజీ తరువాయి)

పనిచేయుటలేదు. కచ్చేరీలను తగులబెట్టిరి. 9-30 గంటలకు పొగ పుట్టుచుండెను. మండసాక్షిగిరి తీసికొని పోవుచుండిన ఇండియన్ మార్కెట్ లెండింగ్ కమిషనరు వారిమీద తుపాకులను వేసిరి. 1 గంటల ప్రాంతమున మైదులు వచ్చిరి. వారిని చూచి యాకబు తిరుగుచుఁబోయి వెట్టిరి. ప్రజలకు అల్లరిగాండ్రిన నుచుఁబోయి నుండెను. సార్వభౌమ ఫ్రేజర్ గారిని చంపివేసినది 2 గంటలకు తెలిసెను. నేనక్కడకు వెళ్లిచూడ కేము కనిపించెను. శరణును తోడ్చుకొని పారివేసిరి. ఆంగ్లేయులను జైల్లోనుంచు గోడలమీద వ్రాసిరి. గవర్న మెంటుకు కృతజ్ఞతా చుక్క వారు పంపించినది నామక ప్రాయము. గవర్న మెంటు కచ్చేరీలను తగులబెట్టిరి. గ.ధిగారు 12-వ తేదీన వచ్చి తరువాత కచ్చేరీని దానితరువాత పంపియింపవలెనని తగినంత మంది మైదులతో దాటు లేచి అల్లరి నడుచుటకు పిలువ లేదు.

రాంకిణ గారికి సాక్షి యిట్లు తెలిపెను:—గవర్న మెంటు ప్రజలను తుపాకులు ప్రేల్చుచు ఉత్తర విద్యుత్తు తుపాకులను కాలియిట్లు నేను చూడలేదు. నైదనగారు వచ్చిన తరువాత నేను చాలమందిని పట్టుకొనిరి.

మెట్టాగూరికి సాక్షి యిట్లు చెప్పెను:—నేను ఆచార్యుల వారు ప్రజలను బాగుగా నెరుగుదును. అల్లరులు జరిగే పరమను క్రమము గవర్న మెంటు ద్వారా వచ్చును. మెట్టాగూరికి నేను నిర్ధారణగా చెప్పలేను. ఊహించి చెప్పవలయునని గాని ఆధారములు కనిపించుట లేదు. పనివాండ్లు గంధిగారిని దైర్యము చేసి భావించుచుండిరి. అనూనూబాయిగారిని కల్లివలెనే అడరించుచును. గంధిగారిని పట్టుకొనినట్లు తెలిసి వారి కల తిరిగి అల్లరి చేయ వారం ధిం చిరి. గంధి గారిని పట్టుకొనినట్లు తెలియనియెడల అల్లరి లేకపోవును. అనూనూబాయిని పట్టుకొనినట్లు వదలించి బయటపెట్టి అల్లరులు ప్రారంభమయ్యెను. సర్వాగ్రహములు అల్లరులు లేకుండచేయుటకు శక్తినించి గాని వారిచేత వారేదు. వెదకుచున్నట్లు కొందరు అల్లరిగాండ్రు తిండి పెట్టించియు, తిండికి దబ్బిచ్చియు దూరసాహాయ్యము చేసిరి ఇందువలన విద్యార్థులకు అల్లరులలో జోక్యము కలదని యూహించుటకు కారణము కలిగెను. విద్యార్థుల వనగా వ్రాత, నడుపువచ్చిన వారిని యగ్రము.

కొంభానూరిగారిని తరువాత జగత్పూర్ణరాజుగారు క్రమించిరి.

జగత్పూర్ణరాజుగారు:—మీ యూరిజిని సంకరు లనుబట్టి స్వరాజ్య వాదులను, సర్వాగ్రహములు ఆరాజ కులనియూ మీ యుద్ధేక్షమ?

సాక్షి కొంత సేపటి వరకును దేమియు సమాధానము చెప్పలేదు.

నారాయణగారు:—మీరు సమాధానము చెప్పవద్దు. కాని నేను మరయుక విధముగ నడిగెదను చూడండి.

విద్యార్థులకు అల్లరులలో జోక్యమున్నదిలేనిది తెలిసి కొనుటకు నారాయణగారు సాక్షిని ప్రశ్నించిరి. అందరకును సంబంధమున్నదని తాను చెప్పటలేదని సాక్షి కచ్చేరీ తిరు మిచ్చెను. ఒక నూరుమంది కాసంబంధముండును.

కంభానూరికి సాక్షి యిట్లు చెప్పెను:—11 వ తేదీన మధ్యపుడు కాళాదులను కట్టిపెట్టుటచే ఆచార్యుల్రాగి అల్లరులు చేసిరిని చెప్పటకు పిలువ లేదు.

విద్యార్థులకు కల్లరులలో సంబంధములేదని రజువు చేయుటకు జీవన్మర్యాదగాయ సాక్షిని చాలసేపు ప్రశ్నించిరి. వారు అల్లరులు కాంతించుటకు తోడ్పడిరని చూపుటకై ప్రశ్నించిరి.

అల్లరి నెంటు లార్కినూగారు. అల్లరి నెంటు లార్కినూగారు తరువాత సాక్ష్య మిచ్చిరి. ఆపైన సభ్యులు ఫలహారములకు వెళ్లిరి.

వెళ్లనుగారు.

యూనిఫాంట్ల చీఫ్ కెప్టెను నూకరింపెంబెంటుగా పని చేసిన వ్యక్తులను తరువాత సాక్ష్యమిచ్చిరి. వీరిట్లు చెప్పిరి:—గురవారములో క్రమశిక్షించుచుండినట్లున్న ఆదివేయకుని 11-వ తేదీన వాడ్రవచ్చి నేనక్కడకు వెళ్లితిని. కాని వారు క్రమశిక్షించు పాదు చేయుటకులను, పనిచేయువారిని దెడలించు పనివలన పనిచేయుటకు పిలువ కలుగదయ్యెను.

బోయడు గారు

సాక్షి నూకరింపెంబెంటు బోయడుగారు తరువాత కచ్చేరీ. నాంటురు పరువు కచ్చేరీనందు సాక్షి

యిట్లు చెప్పివేదంగను.—గంధిగారిని పట్టుకొనినట్లు తెలిసి ప్రజలలో చాల కలకలము కలిగెను. పనిపాటులు మానివేసిరి. ప్రజలు వీధుల వెంటబడి బయట జేరి బండ్లలో వెళ్లుచుండిన వారిని చంపివేయుచుండిరి. బండ్లకు వడువకుండ చేయుచుండిరి. ఇట్లే యూనిమాను మొదలు భయపడుచుండిరి. శరణుదొంగు యొద్ద చాలమంది ముగిరి. మూకలు వెళ్లి పోక పట్టుకొనినవారిని విడుదలచేయుమని కోరుచుండిరి. పోలీసువారిని చంపివేయుమని కూడకోరిరి. వారిని పోలీసు వారిని చంపించివేయుట భావ్యముకాదు. పట్టుకొనిన వారి పేరులు వ్రాసి కొని వదలివెట్టితిమి. పోలీసువారిమీద రాళ్లు యిచ్చిరి. చాలమంది కాగదాలను పట్టుకొని వెళ్ల కచ్చేరీలను తగుల బెట్టిరి. నైదులకు చూచినట్లే నేనూ వెళ్లిపోయిరి. పట్టుకొనినవారిని 30 బాంకీలను పాదుచేసిరి. మారమనందుండి పండ్లకు తగుల బెట్టిరి. కొన్నిటిని వదలెట్టిరి.

రాంకిణ గారికి సాక్షి యిట్లు చెప్పెను:—విచారణ లేకుండ కొందరిని ఖయదులో చాలకాలము సారవేసి యం చికో లేదో నేను చెప్పలేను.

మెట్టాగూరికి సాక్షి యిట్లు చెప్పెను:—గంధిగారిని పట్టుకొనినట్లు తెలిసి అల్లరులు జరిగినవి. అనూనూబాయి గారిని పట్టుకొనినట్లు వదలించి కలుగుటయు నొక కారణము. 10 వ తేదీన నేను మేట్టిగూరితో కలసి వీధులలోనుండి వెళ్లితిని. వారికి నన్ను కాట్టవలయునని యుండియెడల నన్ను నులభముగా కొట్టవచ్చును.

జగత్పూర్ణరాజుగారు:—సాక్షి యిట్లు చెప్పెను. కచ్చేరీలలో తుపాకులు వేసినందుకన నెంతమంది చనిపోయిరో నేను చెప్పజాలను. ఎంతమందిపోయిరో యథార్థముగా తెలిసికొనుటకు పోయెను. పిండి నురమిద పడుటకు ముందు మూకలమీద విశ్రాంతియును వివాదములను ప్రేల్చినట్లు నేను వివరించెను.

షిర్డోకారు గారు.

పోలీసు డిప్యూటీ మాజరింపెంబెంటు షిర్డోకారు గారు తరువాత సాక్ష్యమిచ్చిరి. అక్కడ జరిగినసంగతుల వారు వివరించిరి. మూకలనుందర చాలమంది బాటుయిండిరి. మూకల విద్యార్థుల తనైన నుండిరేమో నేనుగుర్తింప లేక పోతిని.

జగత్పూర్ణరాజుగారు:—సాక్షి యిట్లు చెప్పెను:—విద్యార్థులకు అల్లరిగాండ్రలో సానుభూతి లేదు. వారిని చూచి వారు భయపడిరి.

ఇతర సాక్షులు.

అల్లరి నెంటు మెట్టాగూరి, అల్లరి నెంటు ముని, అల్లరి నెంటు ఫిట్టి, పోలీసు గార్లుకూడ సాక్ష్యమిచ్చిరి. తిరిగి బుధవారము విచారణ జరగును.

ఒక పవరణ.

నన్నటివార్లలో క్రింది సవరణను చేసికొమ్మని వార్తా సంఘమువారు: తెలుపుచున్నాను. గుజరాతుసభ పక్షమున హాజరైన వ్యాయవాది కటేబుగారు కాదు. జీవన్మర్యాదగాయ హాజరైరి.

కాంగ్రెసు కమిటీవారి ప్రకటన.

నాంటురు సంఘపు కార్యదర్శిగారు పంపికంఠివార్తను గురించి కాంగ్రెసు సంఘమిటీవారు క్రిందిసంగతులను ప్రకటించిరి:— నాంటురు సంఘమువారు తప్పు అభిప్రాయము పడిరి, సంఘమిటీవారు సాక్ష్యము తయారుచేసి ఇప్పించుటకు తగినట్లును చూట, నిజమేమైనను నామకము విచారణనమయ మనందు హాజరై ప్లీ డరు లకు తగిన పద్ధతుగ నుండిన గాని సాక్షులను పరీక్షించుట కెందుకు పిలువేదో సంఘము వారికి తెలియకపోలేదు. శ్రీరాజుగారు క్షమించి ఖయదులో నుండినవారిని విడుదల చేయించిరి. అందువలన నిడివరకున్న ఆక్షేపణ లివ్వకు లేవు. కావున సాహాయ్యము చేయుదుమని నాంటురు సంఘమువారికి తెలిపితిమి కాని వారు అంగీకరింప లేదు. ఆచార్యములు లాహోరులో విచారణచేసినపు డెందుకు రాతేదని యడుగుట సంబద్ధముగ లేదు.

పంచవార వ్యాపారముపై నింక నొక సంవత్సరము వరకు గవర్న మెంటువారి కంట్రోలుండవలయు ననుచు ప్రసి డెంటు విలునుగారు ఒక బిల్లును సంగ్రహము చేసిరి.

Late Mr. Justice.
Sir Henry Ratigan.

LAHORE, January 5.
The Judges of the Lahore High Court and the members of the bar assembled to-day at the first bench room of the High Court to give expression to their feelings of deep sorrow at the sad and untimely death of their late Justice Hon'ble Sir Henry Ratigan. Sir Edward Mac-lagan accompanied by the Officiating Chief Secretary and Private Secretary was also present.

Mr. Fazal Husain speaking on behalf of the Lahore bar mourned the loss of Sir Henry Rattingan and paid a tribute to his sound knowledge of law and marvellous industry. Sir Henry, said Mr. Fazal Husain was not only a great judge and an author but they had all lost in him a sincere friend from whom the junior members of the bar in particular received encouragement. In conclusion Mr. Fazal Husain requested their Lordships to convey to Lady Rattingan the sincere condolence of the members of the bar.

Mr. Herbert paid a tribute to the many qualities of head and heart of Sir Henry Rattingan and requested their Lordships to convey on behalf of the members of the mofussil bar their sincere sympathy to Lady Rattingan.

The Hon'ble Mr. Justice Chavla, speaking on behalf of his brother judges expressed deep sorrow at the loss they have sustained by the death of Sir Henry Rattingan who, he said, was a profound Jurist and possessed literary talents of a high order. In conclusion Justice Chavla said:—The presence of His Honour the Lieutenant Governor, we take it, is no mere official tribute but is the evidence of sincere sympathy felt by a true friend. You may rest assured that the kind words of regard and regret as well as our own expressions of deep sympathy will be conveyed to lady Rattingan and her daughters whose afflictions and distress can only be adequately imagined by those of us who have ourselves suffered bereavement lately. Gentlemen at the present time our hearts are burdened with sorrow. May I express the hope that we may try to put that sorrow into practical effect to see that everyone of us do his best to promote the spirit of good-will and co-operation which His Majesty the King Emperor has latterly appealed and which is so necessary for the best interests of the Panjab Province which Sir Henry Rattingan so dearly loved and in the service of which he died.

The High Court was closed for the remainder of the day as a mark of respect for the memory of the deceased

Lala Goverdhandas's.
Release Order.

LAHORE, January 5.
Orders have been issued for the release of Lala Goverdhandas who was convicted by the special tribunal for sedition in August last.

మహారాజ శ్రీ, రాజమండ్రి
తెంపరరీ సబు కోర్టులో

OS 24 of 1919

వాదలు:—మంగళంపల్లి రామమూర్తి వరయ్యరా.

ప్రతివాదులు:—చెరువుమల్లి అన్నప్పకాశ్రీ, రంగయ్యరా.

ఇందుమూలముగా తెలియపరచేది యే మన గారాజ హోలాలూకా కడగ్రామంథాలూకా శ్రీ శహాశేశ్వరస్వామి వారి శ్రేణులనుండి ది 9 జనవరి 1920 సంవత్సరం తారీఖున నై కోర్టువారిట్లు మెంబర్లు యేర్పాటు చేయబడును. గడక మెం బర్లుగా నుండకోరేవారు సదరు తేదీ 11 గంటలకు కోర్టువారి తో మనవి చేసుకునేది. (1767)

V. Achyuthalingam
Pleader for the Defendants

శ్రీ మైలవరం బాలభారతి సమాజమువారు
బెజవాడలో ఈనెల 10 తేదీ రాత్రి 9-30 గంటకు
ద్రావణివస్త్రాపహరణ నాటకమును

ప్రదర్శన మొనరింతురు.

రేట్లవివరం:—రు.2, 1-8-0, రు. 1, అ.8, అ. 4.

స్త్రీలకు ప్రత్యేక స్థలము 0-8-0.

(1833) కె. పట్టాభిరామయ్య, కార్యదర్శి.

తోటలయందు

అభిలాష లేనిమానవులున్నారా?

లేదు! నుమా! సంకీర్ణము గుఱియు లాభము నిచ్చు మరయేవల్లియు లేదు. ఫలకృష్ణములు, పూలకృష్ణములు విత్తము తిగలు బహుచక్రముగ మాజి నేమోనానీ మనోరంజని తోటల యందు దొరుకును. ఇదియే బాలము.—

బాబితాకు వ్రాయుచు:

పి. వి. మాధవరావు అన్ డ్ బ్రదర్లు

(1952) పొణ్ణుము, కర్నూలు జిల్లా

World's News.

REUTER'S AGENCYS.

England

British Trade Boom.

Preparation of Schemes.

LONDON, January 2.

In connection with the anticipated trade boom in 1920 great schemes are being prepared by British Traders to give Britain domination in the world's markets.

British Empire Exhibition.

The *Daily Mail* says that one of the schemes being pushed forward by the Department of Overseas Trade is designed to interest buyers in Dominions overseas and will in brief be a British Empire exhibition held in two or three principal commercial centres of the Empire every year, much on the lines of the present British Industries fair. The goods exhibited will go from one show to another so that the utmost publicity will be gained with the minimum expense and inconvenience to buyers and merchants generally. The Show will be held in South Africa, Australia, Canada and India and other places and goods shown will be those for which a big demand exists and for which greater development is required in any particular market.

Village Industries in Burma.

Work of Organisation.

LONDON, January 2.

At the Indian section of the Society of Arts, Mr. A. F. Morris, Provincial Art office of Burma, read a paper on Burmese village industries. He said that the recent exhibition of Burmese village wares in London had showed the need for quantitative production in order to attract home importers. He urged the extension of simple technical education in vernacular schools, organising craftsmen in order to enable them to sell in bulk and experiments with regard to the possibility of manufacturing articles at present in demand.

League of Nations.

Discussion of Voting Power.

LONDON, January 2.

The "Daily Telegraph" learns from New York the Senator Hitchcock, Government Senate Leader, yesterday discussed with Viscount Grey the proposed reservation, limiting voting power in the League of Nations. Grey pointed out the seriousness of results which would be entailed by the adoption of such a reservation. Canada and Australia would immediately protest and he indicated that they had so impressed their view upon London Government that it would be compelled to back them up. In his opinion the disruption of the League would result, Grey said, in conversation with senators and other officials, that those who were insisting upon this reservation were unduly alarmed over the possibilities of separate votes for British Dominions, but they were conjuring up chimerical dangers while the United States would create a very real danger to the League of Nations existence, if she insisted upon equalising the voting power of the United States and the British Empire in the League Assembly. Mr. Hitchcock was asked whether the Johnson reservation which the Senate rejected and which aimed at equalisation of voting strength giving the United States as many votes as the combined votes of Great Britain and Dominions, namely six, would be more acceptable to British colonies. He said he thought it would, but he pointed out that France, Italy and other powers having but one vote would protest that they were unfairly discriminated against and that they too should have six votes. Mr. Hitchcock made no secret of the fact that he feared that the question would prove one of the hardest to adjust.

Dearer Cotton Portage.

LONDON, January 1.

The Mersey Harbour Board has granted the master porters increased rates equivalent to two hundred per cent. on the prewar rates. Consequently the portage for cotton which, before the war, was fourteen pence a ton, will now be forty-two pence.

A New Eastern Liner.

LONDON, January 3.

The *City of Baroda* is due to leave Liverpool for Calcutta on the 10th instant on her first passenger trip.

Indian Billiard Amateur Defeated.

LONDON, January 2.

In the preliminary heat of the Amateur Billiards Championship the Indian, N. C. Darwalla, was beaten.

New Year Honours.

LONDON, January 1.

The following are additional New Year Honours.—

Companions of Bath.

Ccl. T. F. Kenny Talloor and Lt., Col. F. W. Hallows.

Companions of Victorian Order.

Brig.-Genl. E. W. Costello and Brig.-Genl. Money.

Member of fourth class. Major C. C. Harvey.

Mr. Montagu's Silver Report

LONDON, January 2.

Mr. Montagu's silver report states that the market is fairly well supplied. So, in spite of the weakness of the United States exchange, price has slightly given away. The stock in London is very small, markedly contrasting with the position in the United States where it is reported that there are huge quantities being held for speculative purposes.

Moulder's Strike.

Provisional Settlement Reached.

LONDON, January 3.

A Provisional settlement has been reached with regard to the moulder's strike. The employers agreed to a weekly increase of five shillings. Work is to be resumed before January 19th. All strikers are to be taken back and there is to be no victimisation on either side. The terms are subject to men's ballot.

The India Office.

Changes in Secretaries.

LONDON, January 1.

Sir William Duke has assumed the office of Permanent Under-Secretary of State for India in succession to Sir Thomas Holderness. Mr. Montagu has appointed Mr. S. K. Browne to be his principal Private Secretary in succession to Mr. C. R. Kisch promoted. The Rt. Hon'ble Bhupendranath Basu has gone to India. He returns to the India Office in April. Sir Sankaran Nair is the only Indian Member of Council of India at present in England.

Lieut.-Colonel Jacob, Assistant Resident Aden, has arrived at Cairo, and, after reporting to Lord Allenby will come to London on leave to consult the Foreign Office.

Russia

Bolsheviks and Esthonia.

An Armistice Arranged.

LONDON, January 2.

The *Daily Chronicle* learns from Dorpat that the Bolshevik and Esthonian delegates have signed an instrument agreeing to a cessation of hostilities between Soviet Russia and Esthonia prior to the Peace deliberations which will begin immediately.

Esthonian Bolshevik Armistice.

LONDON, January 2.

The Associated Press correspondent at Dorpat states that the armistice which has been arranged between the Esthonians and Bolshe-

viks absolves Esthonia from obligations arising from former connection with the Russian State. Moreover Esthonians are not required to expel Yudenitchs troops until after ratification of Peace Treaty.

Bolshevik Victories over Denikin.

Their Significance Reviewed.

LONDON, January 2.

Major-General Maurice, writing in the "Daily News" on the subject of Bolshevik victories against General Denikin, points out that they mean that the Bolsheviks have completely broken through the barrier in the East, and the road to Tashkend, Samarkand and Bokhara is now open. General Maurice continues: The Bolsheviks can now establish direct communication with Persia, Afghanistan, and the North-West Frontier of India, and reports from Russia indicate that they are preparing to take advantage of the fact. We have reason to appreciate the situation on the Indian frontiers and must, in our own interests and those of India, be most cautious in embarking on any policy, which may tend to make it more difficult. If we attempt to shut off Bolshevik Russia from the west and are, at the same time, unable to close the roads to the East it is obvious that we shall tend to drive her in the very direction in which she can do us most damage.

Russia's Salvation.

Mr. O'Grady's Optimism.

LONDON, January 2.

Interviewed by a representative of the *Daily Chronicle*, Mr. O'Grady said:—He had every reason to believe that he would be able to arrange, by the end of January, for the homecoming of all British military and civilian prisoners in Russia. He expressed the opinion that Russia could work out her own salvation. Armed intervention would not serve any purpose. It was no good imagining that Japanese intervention would solve the problem of Bolshevism by destroying it.

Bolsheviks Enter Bokhara.

LONDON, January 2.

Moscow.—A wireless message announces that Red Army has entered Bokhara, Central Asia, and has been warmly welcomed.

Bolshevik Activities.

LONDON, January 2.

The Esthonian armistice is confirmed. It marks a fresh impetus to Bolshevism and there are already indications that Latvia may begin to negotiate with Soviet Russia.

The Armistice is for seven days and may be renewed every week, it defines the frontiers of neutral zones and provides for Bolshevik recognition of Esthonia's independence and neutralisation of the Gulf of Finland. The Bolsheviks undertake not to have forces westward of the river Velikaja as far as Sprecht-teche.

Meanwhile a Red communique claims that a break through on the Don front is developing most rapidly and has already resulted in thousands of prisoners. The communique expresses the opinion that General Denikin will not likely be able to save Rostoff and Novocherkassk while the capture of Ekaterino slay is most important, enabling the Red Guards to consolidate on both banks of the Dniester which will ultimately open a road Crimea Kherson and Odessa.

Ireland

Irish Disorders.

Raid into Post Office.

LONDON, January 2.

A masked man leading an armed party of twenty raided the Limerick Post Office at midnight last night. The Sorting Office was ransacked and it is estimated that four thousand sterling in each was taken, also Post orders and other property. The man intimidated the staff of twelve who were not to follow the raiders on penalty of shot. The raiders picketted the approach. No arrest have been made. The militia now installed in the Post Office.

Germany

The Ex-Kaiser's Letters.

Diatribe Against France.

British Policy in Africa.

LONDON, January 2.

In further letters from the ex-Kaiser to the ex-Cesar, dated September 26th and October 26th, 1895, published in the *Morning Post*, the former indulges in a diatribe against the French, whom he accused of Chauvinism and Imperialism, remarking "God knows I have done all in my power to preserve European Peace, but if France goes on violating all the rules of peace one fine day 'Dearest Nicky' you will find yourself *nos volens* embroiled in the most horrible war Europe has ever seen. If you are allied with the French, keep the damned rascals in order. The curse of God has stricken that people for ever." The ex-Kaiser referring to British Foreign policy says "the British seem to have some idea or other of changing their policy in the Mediterranean for two days ago M. Malet paying a farewell visit to our Foreign Office used most blistering words about Germany behaving badly to England in Africa saying 'England would not stand it any longer and that after buying off the French by concessions in Egypt they were at liberty to look after us. He was even so undiplomatic as to utter the word 'war' saying even that England would not shrink from making 'war' upon me if we did not knock (?) in Africa. I made answer to the effect that the British were not only making themselves ridiculous in this case but chaotic to everybody and if they got into trouble with anybody else I would not move a Frenchman's finger to help them. I suppose that will cool them."

Increase of German Forces.

Explanation Asked For.

LONDON, January 2.

PARIS.—The Supreme Council has drawn Germany's attention to the increase of German forces policing Silesia and requesting necessity for Germany to act circumspectly also querying reasons for the increase.

Siberia

Siberia.

Revolution in Capital City.

LONDON, January 2.

Reuter learns that, as a result of revolutionary movements in Irkutsk, the present administration centre of Koltchak Government has been declared in a state of siege. All measures have been taken for the safety of the town. The Japanese are trying to prevent an armed conflict and are determined to stop revolutionaries from crossing the Angara river running northwest from Baikal into Yenisei river.

War Prisoners in Siberia.

The Pope's Representation.

ROME, January 1.

In consequence of representations from the International Committee of Red Cross Societies in Geneva, it is understood that the Pope has communicated with Japan urging the immediate repatriation of two hundred thousand prisoners of war taken in Siberia.

Turkey

The Future of Turkey.

General Principles Agreed On.

The Position of Constantinople.

LONDON, December 31.

No final decision has been reached with regard to the future of Turkey. The general principles have been agreed upon provisionally, but the matter will be the principal subject of discussion at the forthcoming Peace Conference in Paris, which will probably be lengthy. The general idea at present is joint possession of the Straits and Constantinople. The question of a new capital is not settled. Everything

possible will be done to avoid offending Moslem susceptibilities.

Seat of Ottoman Government to be Transferred?

LONDON, December 31.

PARIS:—The London correspondent of the *Matin* understands that the question of principle is settled so far as the future status of Constantinople and the Straits is concerned, and the point of view of the British Government, as recently stated by Mr. Lloyd George, has been accepted. It now appears certain that the Ottoman seat of Government will be transferred from Constantinople to Brusa or Korea, but the nature of the International regime to be established in Constantinople is still under discussion.

Nothing is known in authoritative London quarters with regard to the above report.

Administration of Constantinople.

LONDON, January 1.

The *Daily Chronicle* states that the Allies will probably decide that Sultan as Caliph will be left in Constantinople while the Turkish Government will be transferred to the other side of the Straits. The Allies Commission will administer Constantinople. Every care will be taken not to lessen the Sultan's dignity or religious authority.

Future of Constantinople.

LONDON, January 1.

PARIS:—*Le Journal* denies that any decision with regard to the future of Constantinople was reached at the recent Conference in London. The paper says that French public opinion is determined to defend the proposal to maintain the Sultan in Constantinople, and never to be guilty of the folly of throwing Russia into the arms of Germany by closing the gate of the Mediterranean to her for ever.

Africa

Strikes in Jamaica.

Longshoremen's Demands.

KINGSTON, JAMAICA, January 1.

KINGSTON, JAMAICA.—The Longshoremen's Union has ordered a general strike in Jamaica where the men demand more than double their present pay; shipping is suspended and docks are guarded by Police and Military. The Tramway strike has lasted eight days. The dispute will probably be referred to a Conciliation Board; meanwhile a limited service has been resumed.

Mesopotamia

Basra-Baghdad Railway.

Early Completion Foreshadowed.

LONDON, January 1.

Reuter is informed that the railway connecting Basra and Baghdad is being constructed at the rate of fourteen miles a day, and its train service will be established at an early date. The daily passenger service will do the journey in twenty-eight hours, and it is hoped eventually to take only twelve.

General

Obituary.

LONDON, January 2.

The death is announced of Sir Frank Lancelles, formerly British Ambassador in Berlin.

A Sensational Arrest.

CALCUTTA, January 5.

A sensational arrest of two Bengalees at Bhagabatiput, within the jurisdiction of Chaudhala Police Station, is reported. It appears that four Peshawaris and two Bengalis named Panchugopal Das and Uzir Tanti were found by some villagers seated under a tree at about midnight one day near a jungle close to the District Board, Road. The villagers challenged them and they said that they were out on business. Not being satisfied with the explanation the villagers informed the Daffadar and several others who came to the spot and took charge of the persons. As they were being escorted to the bazar the Peshawaris somehow or other managed to escape. Suspicion grew stronger and on a search being made of the belongings of the two Bengalis, Panchu and Uzir, a revolver, a number of crackers (firework bombs), a quantity powder for preparing them, a knife and some pieces of broken phials were recovered. It is believed that these two men with the Peshawaris were out that night presumably to commit an offence. They have been remanded to custody pending further enquiry.

Indian Telegrams.

[ASSOCIATED PRESS]

Disorder Enquiry Committee.

(SPECIAL SERVICE.)

(From our own correspondent.)

Ahmedabad Disturbances.

AHMEDABAD, January 5.

(Detailed report.)

Reassembling after Christmas holidays the Hunter Committee this morning began their public enquiry into the Ahmedabad disturbances at the bungalow known as "Bathisingha Wadi." All members were present. At counsel's tables were Mr. Kott, Barrister-at-Law, appearing on behalf of the Government, Mr. Robertson, Inspector General of Police, Mr. Guider, Deputy Inspector General, C.I.D., and Mr. Jivanlal D. Sai, Barrister-at-Law, appearing on behalf of the Gujarat Sabha. Mr. Chatfield, District Magistrate, Ahmedabad, was the first witness. Questioned by Lord Hunter witness referred to the Rowlett Act agitation, the formation of Satyagraha Sabha, passive resistance movement, and to the great influence Mr. Gandhi held especially among mill hands. There was a hartal on the 6th April which passed off quietly. On the 10th April the rumour of supposed arrest of Mr. Gandhi while en route to Delhi spread in Ahmedabad. In consequence there was excitement and another hartal began. At one o'clock a crowd began collecting near railway station and pressure was used in getting the shops closed. Two Europeans were forced out of their carriages and driven to take refuge in police chowkey and from thence in a flour mill with the help of armed guard who came to their rescue. Inside the mill police party were severely beaten and an attempt was made to burn the mill itself. One constable was killed. Witness referred to police depositions that were made and continuing said that in the evening realising the difficult situation he sent a note to the officer commanding for military aid. The crowd continued hostile, but not violent. At a quarter to seven military aid arrived from camp and pickets were posted at some principal points. There was a number of minor incidents and stone throwing. On the 11th April the mob again collected and further military aid was summoned from camp which arrived at 10 A.M. Prior to that the mob burnt the examination tent, Collector's Office, the City Magistrate's Office, City Survey Office and Telegraph Office. The armed guard at the Bank of Bombay opened fire with buckshots and saved the bank. The mob also burnt a private building just outside the main gate. The District Court was threatened but pleaders persuaded the crowd to go away. Another mob attacked Power station, assaulted Mr. Brown, who was in charge, broke windows and threatened Mr. Brown's family, who escaped owing to the servant's fidelity. Unarmed police were swept off the streets, beaten and stripped of uniform. Delhi gate was set on fire and a house adjoining was gutted. Police Chowkeys were burnt and civil hospital threatened. Sergeant Fraser was murdered. These events occurred between nine to 11 A.M. Military reinforcement arrived and they proceeded into the city the crowd retreating in front. Troops had orders to fire on those engaged in actual destruction. About the midday the situation was that the troops just held fast main points of the city. There were six hundred military and sixtyone armed police at the time. Unarmed Police were no longer in existence. The mob also committed various outrages in the East and South of the town also and raided a temple for swords and arms which they took out. The houses of Rai Bahadur Balakidas and Hussain Khan Magistrates were looted. Liquor shops were broken up and great deal of drink was wasted. In the evening witness and Col. Fraser went round inspecting and later Col. Fraser explained he had not sufficient men for relief work. The Europeans of town were collected at a bungalow of the Commissioner and witness said in spite of the military and the Police patrol the whole city was in the hands of the mob excepting the points covered by pickets. In the evening Col. Fraser indicated certain measures to come into force on the 12th morning. He suggested that orders should be passed stating persons numbering ten or more assembling together would be fired upon, and after dark any individual not answering the challenge would be fired upon. Witness agreed that it should come into operation at 4 p.m. instead of on the morning of the 12th as he wanted to warn the people. Due warning was then issued and the order came into force on the 12th evening. The night of the 11th was one of frequent alarm, and the situation was one causing anxiety. It was perfectly impossible to deal with the situation without military assistance. Excepting the two orders referred to already nothing else was done in the way of proclaiming Martial Law. No other orders were issued. On the 12th things were quieter than on the 11th and reinforcement of British Troops from Bombay was anxiously awaited. The same morning there was a rumour of an attack on the cantonment. About this time the drainage pumping station stopped working and the conservancy staff disappeared and there was created serious situation. During this period witness received no assistance from the Municipal Commissioners. He saw nothing of that. Only Mr. Ambalal Serabhai offered assistance, on that afternoon of the 12th and Mr. Later at the beginning of riot. The Municipal Commissioners probably considered their own safety. On the night telegraph wires south of Ahmedabad were cut and communications stopped. The train conveying troops from Bombay to Ahmedabad in answer to an appeal was derailed. On the 12th afternoon Mr. Prat Commissioner and Robertson, Inspector General, arrived from Poona. Some three hundred British troops also arrived at the same time. Later on they got news of the happenings at Viramgaum, and sent some troops there. Mr. Gandhi arrived on the 13th April, and offered to help. His efforts were very successful in quietening the people. On the 14th a special order withdrawing the two military orders issued and the police took over control, though military still continued to remain parts of the city. At Ahmedabad two fatal casualties among the Government officials were the murder of Sergeant Fraser and that of an armed constable. At Viramgaum a Tahildar was murdered. It was reported that seven hundred and twenty nine rounds were spent in all by

the military and the Police. This might include certain rounds stolen by the mob. As regards casualties among the mob they had traced 28 as fatal, and 151 had been treated. Actual casualties might be considerably larger, but no clue could be got. At Viramgaum the number of rounds fired was 150. The total amount of damage done at Ahmedabad had been estimated at nine lakhs fifty-four thousand. The damage to the Imperial Government property was ninety thousand, to the provincial government property five lakhs to the Municipal property a lakh and twenty-five thousand and to private property two lakhs and odds. At Viramgaum damage was over 2 lakhs. Continuing Mr. Chatfield said as regards other parts of the district things were on the whole quiet. The student class who belonged to respectable classes were well represented in the mob. Mr. Gandhi had also stated that educated men were behind the trouble. There were reasons why these respectable people were in sympathy. The mob received food and money from the citizens. Witness, however, had no personal knowledge about this matter. After the 14th April people resumed the normal attitude quietly. He accounted for it by the fact that the motive power viz. Mr. Gandhi's supposed arrest no longer existed. During the brief period of administration by the military no complaint of the conduct of troops was made to him. Mr. Gandhi wrote and told him that the people complained that some men and women were killed without just cause. He wrote back to Mr. Gandhi to send to him the people who made the complaints but none came. In consequence of disturbances a number of people were prosecuted, and two special tribunals were set up under the Defence of India Act. Continuing Mr. Chatfield said he took certain punitive measures, and as District Magistrate issued notice for recovery of claims. Claims were recovered in three different ways, by way of income tax, increasing water rate and confiscation of the money deposited with employers by mill hands. He did not increase the police force beyond necessity after the disturbances.

Questioned by Justice Rankin witness said arrests were made by the Police under the Criminal Procedure Code in ordinary course. This was done entirely under the direction of Mr. Guider, and as far as he knew no special means were adopted. The tribunals tried all cases concerned with the riots, and the ordinary courts had nothing to do with them. In regard to the attack on Europeans the motive of the mob was anti-European and anti-Government. His view was this trouble was not so much against the Rowlett Act as against the supposed arrest of Mr. Gandhi. A portion of the crowd was no doubt exasperated by the Rowlett Act agitation but not the mill hands.

In reply to Sir Chimanlal Setalvad witness said he had been in Ahmedabad since May 1917. In his experience he had found people quiet and law abiding. Before the riots there was neither anti-British nor anti-Government feeling. Ignorant people were flamed up by misrepresentations about the Rowlett Act. He had heard only reports about misrepresentations. He could not say the leaders were responsible for the spreading of rumours. Mr. Gandhi and his followers at no time incited violence. The worst aspect of the disturbance was the mill hands. They acted with personal rather than political motives. It was due to their regard for Mr. Gandhi, and it was they who actually carried out the violent act. Sir Chimanlal continuing drew the attention of the witness to the statement that there was no evidence that a central organisation existed and controlled the movement. Witness testified to the correctness of the statement. Sir Chimanlal next drew attention to Mr. Gandhi's reported statement that the affair was organised and previously arranged, and asked if witness agreed with it. Witness said his opinion was they were arranged on the night of the 10th April. Asked about the conflict between the Government view and the views expressed witness said that he did not think they were incompatible. Government view merely referred to the absence of a central organisation. Asked what evidence he had to say that trouble was organised on the 10th night witness declared Mr. Gandhi had said so. That was the best evidence. Beyond that the wide spread nature and the suddenness of the movement and such other circumstances pointed in the same direction. Mr. Gandhi merely told him that he knew there was organisation on the 10th night, but would give no clue. Their investigations in this connection had not yielded any result. As regards Mr. Gandhi's statement that some men or men with education and knowledge was behind the trouble, investigation had also not yielded any result. Mr. Guider was asked to enquire into the riots. He knew of the statement made by Mr. Gandhi. He must have dealt with him. Witness has no knowledge if Mr. Guider had made a report of the result of his investigation. He made no report at all.

Sir Setalvad:—"I do not understand it at all. However Mr. Guider is coming. We will ask him."

Continuing Mr. Chatfield said that he heard the rumour of Mr. Gandhi's supposed arrest on the morning of the 10th April. There was nothing about it in Bombay papers received that day. When he heard the rumour he was not aware of the true facts, which he only heard after riots. He did not get the correct news on the morning of the 11th April. No Bombay papers were received on the 11th April. He could not say how the rumour got about at Ahmedabad. Government at no time communicated to him true facts and he too did not inform Government of the rumour. It would have been beneficial if the people had been told correct facts as soon as possible. Nothing was however done. The disturbance on the 10th April was certainly of a serious character. Had a fairly large military force been kept on as pickets that night and next morning instead of being partially withdrawn in the night as events turned out, he would grant that they could have lessened the destruction of property. Nothing under a hundred men would have been sufficient for this purpose. But he did not admit that the adoption of such a course could have prevented rioting. Even after the military arrived and took charge houses were sacked, temples raided, the city gates burnt and police chowkeys burnt. It was possible that the mob was emboldened by their success on the 10th. Asked why in view of the fact the armed police force was not sufficient and in view of what occurred on the 10th full military aid was not kept on that night, witness said judging from events that course preferable, but judging from the facts before him at the time that was not so. On the 10th night he did not consider that riots would continue. He had every reason to feel that the followers of Mr. Gandhi would quietly disperse the crowd. If he introduced the military at that point the would have undone the work they were doing. As events turned out he relied too much on Satyagrah

people. His view then was then were exercising a wholesome influence and so he did not want to complicate the situation by bringing in the military. He was waiting to see how things would develop on the 11th April. Asked why he should not have kept military in an unobtrusive position as was done in Bombay witness said he had no reason to believe that Government buildings would be attacked. Had he anticipated that he would have done something. Proceeding Mr. Chatfield said that towards the end of May, Mr. Guider complained of the attitude adopted by Mr. Gandhi and his refusal to communicate the names. Witness discussed the matter fully with Mr. Gandhi and he persisted in his attitude. Mr. Gandhi positively stated that he had information which would be helpful in obtaining convictions, but he positively refused to give names unless persons who put in possession of them permitted him to do so. Martial Law was never proclaimed at Ahmedabad in the real sense. The military was brought in merely for the aid of the civil power who never abandoned the control. The order issued about firing at the crowd of ten or more persons was issued by Col. Fraser but witness was responsible for it. Witness reiterated that municipal authorities including the President rendered no assistance nor did the title holders. Messrs. Patel and Desai retired to their houses and shut themselves in. He could not say why they did so. Perhaps they were afraid. A large number of persons were arrested and not brought to trial. He was not concerned with this and Mr. Guider would give evidence on the point.

In reply to General Barrow he said that situation quietened partly as the effect of Col. Fraser's order and partly because of the arrival of British troops from Bombay and the moral effect it created.

Replying to Pundit Jagat Narain Mr. Chatfield said Viramgaum was an industrial town with a large population. He knew nothing about Nadiad. So far as Viramgaum was concerned it took its lead from Ahmedabad occurrences as Viramgaum was in sympathy with Ahmedabad. In other words he was not prepared to say that there was a central organisation controlling both places. One educated man was convicted over Fraser murder case. There were no other cases in which educated men were convicted. Out of the people convicted, none had taken Satyagraha vow. One woman and four children were wounded when firing was resorted to for restoring order. One girl was wounded inside a house by a stray bullet. Burning of buildings etc. on the 11th April occurred before the crowd was fired upon. So far as he knew there was no connection between Ahmedabad and Punjab riots, nor was he aware of any connection between disturbances at Delhi and trouble at Ahmedabad. The sole object of removing rails, he believed, was to prevent military reinforcements from reaching Ahmedabad. It had nothing to do with similar occurrences in the Punjab. The return of Mr. Gandhi on the 13th had a great effect. Asked if Mr. Gandhi was not prepared to address the people on the 13th itself but for Martial Law order, witness said Mr. Gandhi preferred the holding of the meeting on the 14th. As regards payment of compensation he had not allowed the people to object, and it was not laid down in the Police Act that he should allow compensations. He made general exemptions in the case of all Europeans, Government servants, employees of the Bank of Bombay and Railway. He exempted some other people on certain grounds. He exempted Europeans and Government servants as victims of the fury of the mob. He did not exempt every one about whose loyalty he was sure.

Questioned by Sir Setalvad witness said that it was not true that Parsis in general were exempted.

Questioned by Sultan Ahmed witness reiterated that the feeling of the mob was anti-European and anti-Government. It was anti-European because European element was always associated with Government.

In answer to Mr. Kemp who put questions with the permission of Lord Hunter Mr. Chatfield said that military pickets if scattered about would have perhaps quelled the mob. Satyagrahis themselves had asked him that armed police should be withdrawn so that they might disperse the mob. Before the riots there was some feeling of unrest. He would suggest that Rowlett Act agitation and high price were the causes. With regard to organisation the mill hands had with them ready organisation created in 1918 during their struggle with mill owners.

In answer to Mr. V. J. Patel who also obtained permission to put questions witness said he was told there were ten casualties as a result of Police firing at Perm gate. Six of these were taken to hospital by Satyagraha people, it being not in the power of the police to remove them. He could not say if any of them were boys under sixteen. Satyagrahis assisted and honestly tried to quell the mob. He had received no report of any meeting of any organisation held on the 10th night. What he said was based on Mr. Gandhi's information. Mr. Patel then questioned witness at some length to show that the members of legal profession did render assistance. Witness said that he did not see any of them. Mr. Patel suggested as his office was burnt he could not have been found there. Witness said he could be found at the thick of the trouble. Eventually witness said it was just possible that they rendered assistance at places where he was not present. Asked why Mr. Pratt issued the order stating Martial Law order issued by Col. Fraser had been withdrawn since there was no proclamation of Martial Law, witness explained Col. Fraser's order has been considered by the people as Martial Law proclamation and the object was to make the people understand that the order had been removed.

Col. Fraser then commanding at Ahmedabad was the next witness. He said that he had 32 years experience in Gujrat. Witness stated that on the 10th April Mr. Chatfield asked him for assistance. About two hundred men of the 97th Infantry were sent. They got to town at about quarter to seven. Certain pickets were posted at some points and the rest of the troops returned in the night. So far as the military was concerned there was no firing that day. About 10 o'clock on the 11th Mr. Chatfield came to the camp and saw Col. Preston in his absence with a request for further military help. Some 300 rifles were sent at once, and some more later. Witness saw Mr. Chatfield early in the afternoon, inspected the damages and realised that the situation was serious. The only way he decided was to do something to prevent the mob collecting. The effect of the order he issued subsequently was decidedly good.

It would have been impossible to get on in such order as he issued.

To Justice Rankin witness said that he took to see that his orders were sensibly acted upon thought that they were sensibly acted upon.

In reply to Sir Chimanlal Setalvad Col. Fraser said that on the 10th night when he was asked to withdraw the troops it did not strike him that it would be prudent to keep them on.

Answering Mr. Kemp (Government Advocate) witness said that 32 rounds fired by Lewis Gun was not done at a time.

To Mr. Patel Col. Fraser said that he could not say if one of the bullets fired had passed through five or six iron sheets. Re-examined by Lord Hunter witness said only ordinary ammunition was used.

Col. Preston of the 1st 97th Infantry and Major Krikwood of the same regiment who went in command of the detachment into the city on the 11th then gave evidence and the committee adjourned till Tuesday.

Arriving here from Agra yesterday the Hunter Committee opened their enquiry into the disturbances at Ahmedabad and the adjoining area in the Bombay Presidency this morning. The committee have been able to secure the Bungalow known as Gulab Singh's which held their sittings, while a Bungalow belonging to Ambalal Sarabhai have been placed at the disposal of the members for their residence. It is expected committee will be here little over a week. Evidence will last for three or four days, after which officials will give evidence. Mr. Gandhi who left Amritsar yesterday is expected to be in the city later.

Counsels are appearing before the committee here on behalf of the Government and non-officials as represented by Gujrat Sabha. So far as to-day's proceedings were concerned the committee was engaged 10 o'clock in the examination of Mr. Chatfield, District Magistrate of Ahmedabad. During the remaining one or three other military witnesses were examined.

AHMEDABAD, January 6.—The Hunter Committee reassembled to-day. Kothawala, Police Sub-Inspector, Ahmedabad, the first witness, questioned by Lord Hunter, witness there was agitation in Ahmedabad in connection with the Rowlett legislation. On the 10th April last there was a hartal. The day was treated as a day of mourning, crowds parading with black badges and black banners. The crowd consisted of all sorts of people and numbered forty to fifty thousand. On the morning of the 9th there was a mass meeting at a river bed, followed by another protest meeting in the evening. At this time the public had a vague idea of the Rowlett and the people called it black laws and they were excited and discontented. On the 10th April news reached Ahmedabad of the arrest of Mr. Gandhi. Soon afterwards began closing and work came to a standstill. People were again in a state of excitement. Witness went up to the D. S. P. and informed him of the state of affairs. While with the D. S. P. he got the news of trouble at Richey Road and proceeded there. When he arrived on the scene he saw large riotous crowds. Mobs of the people going in tongas and people in European clothes. In the beginning the mob consisted of Hindus but Mahomedans joined later and there was a large number of mill employees. The mob committed various kind of violence and damaged a cinema which had not joined in the observation of "Black Sunday" a few days ago. Witness tried to disperse the crowd, but was unsuccessful. The mob being quite unruly. A proscribed book called "Hind Swaraj" was being sold in the streets at the time. When he found he could not disperse the mob witness proceeded to the dispensary of Dr. Kanaga, who was a prominent Satyagrahi. He met Dr. Kanaga and Mr. Patel at the dispensary and requested them to persuade the crowd to disperse. They however went with him readily and made another effort but without success. Continuing Mr. Kothawala said he was in the locality all the evening. At about two o'clock an armed party of ten arrived from the headquarters. Bughial Bhagat, a notorious gambler, who was at the head of the mob and who professed to be a Satyagrahi, asked the witness that the armed force should be withdrawn. He did not accede to the request as it appeared to him there would be serious destruction of life and property. When the mob found that the armed force was not going to be withdrawn they were stoned. Meantime there was a disturbance outside a flour mill where two Europeans had taken refuge. The mob killed one police man and the police opened fire wounding some. The sight of the wounded people being carried to hospital further excited the crowd. Satyagrahis were all along trying to pacify the crowd but without success. There was a meeting in the evening at the river bed attended by over thirty thousand people. After the meeting the people appeared to be more orderly. Some of the military detachments which arrived in the evening, were kept at points outside the city. On the morning of the 11th shops were not opened and such of those who opened were forced to close. Strange rumours were about, one being about the supposed arrest of Miss Anandabai. These caused considerable excitement and large crowds again collected shouting and making noise. The mills too were not working. By 9-30 smoke began issuing forth of civil offices which were being burnt. An ammunition cart was attacked and fire was opened on the attackers by the escort. It was dangerous to split the police force. Rioters numbered some two or three thousand. Military assistance arrived by 11 or 11-30 and the crowd began to retreat. The attitude of the public towards the rioters was sympathetic. At about 2 o'clock in the afternoon he received information about the murder of Sergeant Fraser in a shop at Richey Road. When he got there together with Lieutenant Kirkpatrick and Inspector he found that the body had been thrown on the road very badly cut up. A fire engine had also been burnt in the meantime. There were various inscriptions on the walls containing expressions of hatred towards British rule. From what he had seen the movement was against the British Government and Government officials. The buildings selected for destruction were Government buildings. Mr. Gandhi arrived on the 13th April and later held a meeting. After this meeting affairs began to settle down. The situation at the time of the trouble was absolutely difficult and serious. It was not one that could have been dealt with without substantial military aid.

In reply to Mr. Justice Rankin, witness said he did not notice any case of firing as the result of Colonel Fraser's orders. Most of the arrests were made after the 23rd and after Mr. Guider arrived on the scene.

by Sir Chimanlal Setalvad, Mr. Kothawala, the people of Ahmedabad intimately. Till the disturbances there was no anti-British Government feeling. To some extent the events were a surprise. He could not say definitely if there was an organisation behind and there was no real exception inferences that could be drawn. He also no evidence of conspiracy. Mr. Gandhi was a popular figure at Ahmedabad and he was considered God by millhands. Miss Anusuya was actually worshipped by millhands. The news of the supposed arrest of Mr. Gandhi turned the heads of the people and once they lost their heads they resorted to all sorts of violence. He did not suggest that any of these people had designed to attack Government buildings. Supposing that the news of Mr. Gandhi's supposed arrest had not been received then perhaps nothing would have occurred. The direct cause of rioting on the 11th April was the rumoured arrest of Miss Anusuya. Satyagrahi leaders throughout did their best to end the trouble, but they could not succeed because the mob would not listen to them. Respectable people indirectly helped the rioters by feeding them and contributing funds for feeding them, but he had no evidence in support of this statement. It was his belief that the educated men had a hand in the trouble. He meant that people who could read and write. Wala was next questioned by Pandit Jagat.

So far as your town of Ahmedabad is concerned, consider the home rulers and Satyagrahis as? Witness did not answer the question for one.

dit:—You need not answer the question. I will put another form.

dit Jagat Narayan then put a series of questions elicited from the witness whether the educated people were concerned in the riots. Witness did not mean to suggest the whole of educated people of Ahmedabad were concerned. Some adhering about a hundred were concerned.

Reply to Mr. Kemp, witness said that liquor shops closed on the 11th so that anything that happened at day might not be attributed to drunkenness.

Jivanlal Desai, Bar at-Law, questioned witness with a view to showing that educated people had nothing to do with riots, and that on the contrary they were in putting down the trouble.

Lieutenant Larkin, who was in charge of a military post, which was attacked by a mob of fifty men, who were fired upon, then gave evidence and the court adjourned for lunch.

MR. WESTON

Weston who held the post of the Chief Fire Superintendent of Ahmedabad Municipality in April last, gave evidence.

BY LORD HUNTER

Questioned by Lord Hunter witness said that on the morning of the 11th April fire brigade was called out to extinguish the fire in the examination tent. When he allowed the fire brigade to the scene, he found that the mob had burnt the fire hose and had threatened the men of the brigade. The work of extinguishing fire was consequently impossible.

DISTRICT SUPERINTENDENT OF POLICE

Mr. Boyd, District Superintendent of Police at Ahmedabad at the time of the trouble, was next called in reply to Lord Hunter he said that early in 1919 agitation against the Rowlatt legislation was intensive and after one of the bills had been passed Mr. Gandhi started the passive resistance movement. It was not necessary for the police to have taken action during the battle of the 6th April. On the 10th the spread of rumour of the supposed arrest of Mr. Gandhi caused considerable commotion and there was cessation of work. Shops were closed and vehicular traffic was stopped from midday onwards. People were forced out of carriages and large crowds collected. Mill hands too turned out of work. When he heard that mobs were collecting he sent armed parties to various points. The first damage done by the mob was to the Victor Cinema. Witness himself arrived on the scene at 5-30 p.m. and proceeded to Prem gate in company with the District Magistrate. They found large crowds collected. Crowds would not disperse and asked that the arrested men should be released and armed police withdrawn as a condition of dispersing. The withdrawal of armed force was not feasible. The arrested men were let to go after their names were taken. Witness waited on the scene till the arrival of the military who had been sent for by the District Magistrate. The mob threw in the meantime stones at the police. The police force was not sufficient to keep the mob in check. If the mob had become active the police would not have been sufficient. The military arrived at a quarter to seven and cleared up the road. There was no further trouble that night excepting a few stone throwing. The Inspector met and told him of what had occurred at Richey Road earlier that afternoon. About 11 P.M. he reported matters to the District Magistrate who agreed to adhere to the previous arrangement, witness had suggested. Early on the 11th morning, he was out again with the District Magistrate and went round the scene of the previous day's trouble. Crowds were again collected there and as they proceeded along they were hooted and stoned. They decided that further military assistance was necessary and proceeded to the camp to ask for military aid. Arriving there at 9.30 they made arrangements with the Officer Commanding for troops. Witness picked up the troops at Delhi Gate and accompanied them into the city. Meantime they got news that the examination mandal had been set on fire and other Government buildings were being threatened. He reached Badhar at 11.30 with troops and found main Government buildings all blazing. On his arrival at Badhar he noticed a large number of people issuing forth with torches. On seeing troops they retreated. The military made necessary dispositions and they were engaged throughout the day in clearing main thoroughfares and preventing further destruction. His assumption was that the mob was split up into small parties during the afternoon. In all, thirty chowkeys in the town were destroyed. More which were isolated, were burnt and then the adjoining private buildings were razed to the ground. In the afternoon they heard a rumour that part of the crowd had broken off and were proceeding towards Police Headquarters Shai Baug and Cantonment. He considered this serious and proceeded to the area. The rumour however turned out to be wrong. The evening when he returned to the city he heard of

what had occurred and the murder of Sergeant Fraser. Crowds had again collected and were engaged in shouting, stoning, flourishing sticks and abusing military pickets. At this time the military had not complete control of the city. They controlled only certain main thoroughfares in the western part. On the 12th April hostile crowds were still collected and the military had control only of a small portion. On this day the crowd was noisy and hostile, but indiscriminate stone throwing had stopped. The unarmed police during these days had been completely swept of the streets. The authorities had an anxious time. In the afternoon, British troops from Bombay arrived and some of them were picketted in the streets. On the 13th the situation was well in hand. The spirit of the people was hostile still, but it had been considerably curbed. Mr. Gandhi arrived on the 13th afternoon. They went and saw Mr. Gandhi and arrangements were made to hold a meeting to be addressed by him next day. On the 14th in the morning they got information that a police outpost, six miles away had been routed and burnt overnight. That was the last act of incendiarism.

In reply to Mr. Justice Rankin witness said he was not present at any firing resulting from the disobedience of Col. Fraser's orders. Investigations only began after Mr. Guider's arrival. He could not say if the people were kept in custody for a prolonged period without trial. Investigations were entirely in hands of Mr. Guider.

BY SIR CHIMANLAL SETALVAD.

Questioned by Sir Chimanlal Setalvad witness said that the procession and meeting of 6th April passed off very peacefully. Until the 10th he said there was no indication of trouble. What followed came upon him quite as a surprise. He would attribute the trouble on the 10th to the news of Mr. Gandhi's supposed arrest and what happened on the 11th to the rumour about the supposed arrest of Miss Anusuya. On the 10th he was moving about the city with the District Magistrate and the crowd could have rushed at them had they a mind to attack them.

In reply to Mr. Jivanlal Desai witness said he was not in a position to give the exact number of casualties resulting from firing at Kalapur. The exact figures could not be ascertained. He had not heard the statement that the crowd was fired with revolver by Europeans inside Beehive flour mills before the crowd attacked the Mill.

DEPUTY SUPERINTENDENT OF POLICE

Mr. Shirgaokar, Deputy Superintendent of Police giving evidence, narrated at length various incidents at Ahmedabad during the riots and described the occasions and circumstances under which he had to order fire. Continuing he said there were many boys in front of the crowds. The attitude of the crowd was distinctly anti-Government, but he could not say if it was anti-British or anti-European. He did not distinguish any educated people in the crowds which consisted principally of mill hands.

Educated Classes Afraid of Rioters.

To Pandit Jagat Narayan witness said the educated classes of Ahmedabad instead of being in sympathy were afraid of rioters.

Lieutenant Macdonald, I.A.R.O., giving evidence described how he happened to be in town from the camp at the time of the trouble and how the mob intended to kill him and how the arrival of troops relieved the situation.

LT. MORRIS

Lt. Morris, 1-97th Infantry, Lt. Macdonald 2-10th Jats and Lt. Fitzpatrick, Cantonment Magistrate, Ahmedabad then gave evidence detailing the occasions on which they had to order fire on the mobs.

COMMITTEE ADJOWNED

The Committee then adjourned till Wednesday.

H. E. Sir George Lloyd. Visit to Jacobabad.

KARACHI, January 5.

The Governor of Bombay visited Jacobabad yesterday. His Excellency replied to the Municipal address on arrival and visited the horse show and the Baluch races. In his speech at the municipality, which is now entirely composed of non-officials, he pointed out the importance of having good executive officers and allowing them to carry out instructions without unnecessary interference in matters of detail. "The municipalities in India, he said, are apt sometime to confuse deliberation with executive functions which tends to both friction and delay to work. To work without internal friction, to subordinate personal desires to the good of the city, to trust your subordinates and to realise that no progress can be made without fair and sufficient taxation so equitably arranged as to fall in fair proportion upon those best able to bear it are the first tasks of a municipal body."

Visit to Karachi.

Aerial Postal Service Foreshadowed.

H. E. The Governor arrived in Karachi this morning and was received with the usual ceremony at the railway station. In the course of his reply to the municipal address he referred to matters affecting Sind generally. He said:—I had hoped that the aerial postal service between Bombay and Karachi would have been inaugurated before my departure from Sind but it has been found impossible to overcome the very great difficulties met with in constructing aerodromes in so short a time. The service, however, will begin on the 17th of this month and I hope that the citizens of Karachi will realise the great importance of this novel development and will extend a warm welcome to those officers who have to carry out the details. The importance of such aerial services both from the point of view of the speeding up of communications and of linking together the scattered portions of our Empire cannot be exaggerated. On Friday I am going to open the new Malir Road which will play a great part in the development of Karachi in the near future. I hope that the construction of Courts and offices of which I am going to lay the foundation stone on Tuesday will proceed apace and that it will not be long before all the important provincial offices of Sind have suitable accommodation in suitable surroundings. The construction of these offices besides affording convenience to the public will also help to relieve congestion. My Government have also under consideration the inauguration of a scheme of building houses for officers who, I am fully aware, have very great difficulty in securing accommodation. This matter is delayed by the necessity of the Government on

India's sanction to new rules regarding the building of bungalows for officers. As regards education several measures of reform have been passed during the course of the year, and I have recently sanctioned the proposal of your Commissioners that a representative committee should report to the Government on the steps necessary to promote education generally in Sind. My Government are fully prepared to take the fullest action on the receipt of this report. The work of preparing fresh plans and estimates of the Sukkur barrage is proceeding apace and I am glad to inform you that an agreement has been reached on all the important points which have naturally risen in the framing of so important a scheme. The work of the special officers appointed to prepare the scheme is almost complete and I can assure you that I shall do all in my power to procure speedy sanction to this great project which has been so often delayed but which will when completed bring assured prosperity to so large a proportion of this province. Dealing with local affairs he said:—It appears to me that you must seriously consider the future of your city from three points of view. Firstly, you must make up your minds what are the main problems you have to settle such as those of water supply, drainage, housing, extension of the city, and you must decide upon the best method of meeting those problems. Secondly, you must realise that these big schemes will require large sums of money and necessitate the radical overhauling of your finances and thirdly, you must see that the present constitution of the municipality is not suited to the undertaking of such a large scheme and you must agree to considerable changes. I do not see any sign that you have yet appreciated the urgency or the magnitude of the task that is before you or that you have made any comprehensive proposals for meeting the difficulties. You are now a self-governing body and initiative must come from you yourselves. He advised immediate and courageous overhauling of the Municipal finances and suggested that they should raise money and at the same time encourage building by imposing tax on undeveloped land.

CALCUTTA January 5.

In connection with the recent Police searches of various firms in Calcutta, both European and Indian, having business relation with the Munition Board workshops, an application was made yesterday at the High Court before Justices Chaudhuri and Newbould to hear the validity of the warrants under which these searches had been made. This application was made on behalf of Mr. T. R. Pratt for cancellation of the search warrant issued by Mr. Swinhoe, Chief Presidency Magistrate, of Calcutta, under the following circumstances:—On the 23rd December last Mr. Armstrong, Deputy Inspector-General of Police, went into Mr. Pratt's premises and wanted to search his books under a warrant issued by Mr. Swinhoe. Counsel and solicitor for Mr. Pratt thereupon saw the Police Commissioner and Mr. Armstrong, but they refused to do anything in the matter. They then saw Mr. Swinhoe and asked for a copy of the application on which the search warrant had been issued. The Magistrate gave them to understand that there was no complaint against Mr. Pratt but there was a complaint against some other person for various offences and that the application had been taken back by Mr. Armstrong and consequently no copy was available. Books and papers were accordingly searched by the Police and removed. It was also represented in the Court that books of no fewer than 31 firms had been similarly searched and taken possession of by the Police. Their Lordships issued a rule, making it returnable.

సంక్షిప్త చరిత్రము

[చైతన్య విజ్ఞప్తి]

అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములు; సంధియేర్పాటు

లండను, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

సంధి యంగీకారము.

వాషింగ్టన్, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

బోల్షివిజము దుర్భిణి.

లండను, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

ఓగార్డిగారిని సందర్శించుట

లండను, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

అనుద్యోగియులకు భీమా.

లండను, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

బ్రిటిషు వ్యాపారమును వ్యాపింపజేయుట.

లండను, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

జర్మనీ సాయుధ సైన్యములు

లండను, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

నావికుల కోరికలు.

లండను, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

తుర్కీ భావిదశ.

లండను, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

వాషింగ్టన్, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

కెయిబరుగారి లేఖలు

లండను, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

పోతవనివారల సమ్మెకట్టు.

లండను, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

రెను సైనికులు.

లండను, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

బోల్షివిక్కు ఎఫ్.ఎస్.ఎస్. ప్రతినిధులు.

లండను, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

డల్లెను అల్లరులు

లండను, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

కీ|| శ్రీ|| సర్|| మహారాజు|| యుక్త కెల్లుగార్

లండను, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

ఫ్రాన్సులో రెయిలు టిక్కెట్ల విలువ

గ్రంథవిమర్శనము

ఆంధ్ర గ్రంథములు, పాఠ్యపుస్తకము

1. సుందరరామ చరితము, 2. పూలమాల, పూడివెద్ది. వే కట రచనలుగాను, 3. శ్రీనాథుని పేరులేఖలు అధికార సూక్ష్మ వారాహవిరాటపురాణ. వేల యొక్కొక పుస్తకము 0-2-0

1. సుందరరామ చరితము:—గీత మాలికగా శ్రీనాథుని యంతయుం జెప్పబడినది. కథాసంవిధాన మితి హాసవద్ధతి ననుసరింపక నవలీలముల మొప్పుచున్నది. శైలియ లభము కిష్టములు తెల్లము. వాచ్యతలలో నుండగలిగి. అంతయుగాని సుందరములగు ప్రతిభ, రచనాసంప్రతి, అంధ గారము, భావగారము, పాత్రపోషణము, రసపోషణము, కన్నులకట్టిట్లు ప్రకృతిని కల్పింపగల శక్తి, అగాధమున నపారముగ కవిత్వాశక్తియు నిండగన్నదవు. కథాంతయు, నాడెడగల కర్మముల తక్కు, కట్టికట్టి తెచ్చినను సామెతలు గురియగునట్లున్నది.

2. పూలమాల:—ఇది నాలుగు పూవులపద్యము నుమూల, విమర్శ కావ్యములలో కావ్యగుచ్ఛ మనంబును. అ. సెంకేళ్ళెలల పంతులుగారు దీని కాంక్షయభావ లో ను పొద్దుతము (వామము, కవిరచయకులను అలంకార నియ ముల ననుసరించి ప్రాణములైన వెద్దప్రబంధములే కావ్యములు ను సహజవిత్వాన్ని ను వెల్లడించుచు రసాత్మకములును రసాద్వికరములును నగు చిన్న చిన్న భావగీతములు కావ్యములు కావను కువక్తాపండితవాదము కథిషేయము, భావగీత రసాత్మకముల జెబుచును, ఈపూలమాల కరసరుగు భావగీ తవారికయని పొగడిరి. వీరివాదమే మావాదము. న్యాయము తెల్పబడిన కథాపూర్ణాదముల దక్క ప్రతిభాముతాలగు న్యతఃప్రకాశము లాంధ్రభాషయందు లేనేలేవు. ఉన్నట్టి యొ సుస్మృతకావ్యముకరకములే. సుస్మృతాలంకార నియమంబులబద్ధములే. కావ్యరూపముననేమి, రసపో షణముననేమి, భావోద్వేగముననేమి, సాంస్కృతిక దాస్య పాఠ్యతల్యమే. స్వతంత్ర మా నవలీలవిధి కన్పింప గావ్యకత్తెచ్చ మొదలగునీకాలమున స్వతంత్రకత్తి సహజ కయల కావ్యములను కవులు కవియింపక బ్రయత్నిం నాశ్చర్యమేమియు లేదు.

పూలమాలను కూర్చిన కవి ముద్దేశము గొప్పదే కా పాత్ర మంత చక్కగ లేదు. పూవులంతకొత్తవి పూర్వకావ్యకర్తల జడలకుండి రాలి పోయియు వుల నేరి కూర్చుంటున్నట్లు, ప్రకృతిరచనలకు మొదటి శోభితులగు నునుచున్న నేరి కూర్చుంటున్నట్లు మొదలు. ప్రకృతిసౌందర్యమును గాని భావసౌంద ర్యమును గాని కల్పించుకవి కన్నులార ప్రకృతిసౌందర్యమును చూచి యుండ రలేదు. మృదానున నాభావము నుద్దీ పించు నవధి ననుభవించియుండ వలెను. లేనిచో నట్టికవిత్వము ప్రాణము లేనిదై పాదరసపుబుద్ధి యందమును కొలిమేరి వాదనయు కలిగియుండును. ఈ పూలమాలలోని మొదలు చివరలు భావకావ్యాన చేయల కర్మము, కాని వీరిభావాను గూతి భావగీత కన్పించదు. మిగిలిన రెండుపూవులను ప్రకృతి క్షణము, వీనిలో ప్రకృతిసౌందర్యానుభూతి కన్పించును. కాని చుక్కారము మాత్రము కలదు. పూవులకథ ప్రకృతి కను యైతుకథయు చుక్కారముగా కన్పించుచున్నవి. గ్రంథకావ్యపాఠ్యముల విరచనలలో అను చుక్కార భా వలే మానవమామతో నిండు కానవచ్చును. కవిత్వసామాన్యమున కాకరమగు చుక్కారమున కీప్రస్తావనా ప్రకాశ మొకరంబును బాగుగ లేదు. లేకలేకలకు మాటలలో నడక ఇంచుకేనియు కంటునోకుండ కద్యములు వ్రాయు నీరవి గా రు భావపోషణను రసపోషణను నిండు బాగుగ కానించె దుగాక.

3. శ్రీనాథుని పేరులేఖలు:—ఇది శ్రీ రెండాల గావు పంతులుగారిచే వచనమున రచింపబడిన శ్రీ పేరులేఖల పద్యరూపముకరణము. భావసౌష్ఠ్య విబుధావుగారిచే నుబ్బరావుగారి వచనము జదవ నిమిచ్చిన చుక్కారము మాత్రము నారాజులరావు ప్రకాశకర్తలము లగు కావ్యములకు క్షీరలో క గాక.

చూడ ప్రస్తుత సుభాషణ:—సీ. వాచ్. గుడివాడ, వేల 0-4-0. ంధక గ్రంథ భావమేమో తెలియును లేదు.

గౌరీపూజాదికము:—సంపాదకులు కనుపర్తి మా గ్రంథము కర్మగారు బృందావనము కీల్పిత చెప్పెను. వేల 0-4-0. గౌరీపూజ తులసిపూజ సంతానగోపాలపూజలు కలవు. ఆర్యమతమునం దువాసినభావమును, కొన్నియెడల తిరస్కారభావమును ప్రబలుచున్న యీ కాలమున నిట్టి మత గ్రంథముల ప్రచురించుచున్న స్వభవ్య ప్రకాశనీ పుత్రికాధి పతు లగు మార్కండేయకర్మగా రెంతయు నంద్యులు.

6. ముక్తాంబు:—పిల్లలమర్రి గోపాలకృష్ణయ్యగా రు శ్రీ సరస్వతీనిలయము కూచిపూడి, తెనాలి తాలూకా గుంటూరు జిల్లా వేల 0-8-0.

ఇందు ఖండతిక్తన బ్రహ్మగ్రంథము మొదలగు శాంధ్రవీరుల వరాక్రమము మేను గనుర్పాడిని కన్నులలోనికి నె త్తు రెండట్లునట్లుగ కల్పింపబడినది. వారవిధాలిని చిలకమర్రి లక్ష్మీనరసింహులుగారిని, కథాసంవిధానమున రాణీసంయుక్త ను ననుకరించుచున్నది. సన్యాసి తప్పనిసరిగ నీనలయించును కన్నులలో దీనికి దా రాగాదు. ఆనుకరణముచే రచనా స్వా తంత్ర్యము కొంత కంటుపడియున్నను కథ మన యాంధ్రచు త్రాగని దగుటను ఖండతిక్తన వరాక్రమము "మన రాజు వార ములను ముప్పేటి జువకమాడ కచ్చినబోడిన" "జనులకు వి త్తినెడ అమ్మపాపాన్ విట్తినెడ" అను పద్యములచే జనసామాన్యమునకు నైకము తెలిసియుండుచేతను గ్రంథములోని లోప యెల్ల చివరకును నూత్నమృష్టికి కూడ గోచరముకాకండ తి ప్పించుకొని పోవజూచుచున్నది. కనచర్యను దిగి పాత్రము ల కింకను సహజ సౌందర్యవజ్జమును జీనసంప్రతి ము తిక్కు వగ కన్పించు. శైలి మొత్తముమీద నుజ్జ్వల పూరితమై రసాద్వి ప కమై యున్నది. అచ్చులచ్చుల గల "సందర్భాత్మక పద్యములు" "కారుకున్న తీరము" వంటి వింతత్రయోగములను "బ్రాహ్మణు లును శ్రీమతియును నేక కాలమున నైసద్రోహదాహయ్యు నేరస్థు ల, విమలకత్తి మిక్కిలి నూత్నము" వంటి యాంక్షల భావావాసన వాక్యములను ముద్రాస్థానిత్వములను నుపయోగించుచుగాక.

మహాజనుల కొక విజ్ఞానము
తిలకు స్మారక చిహ్నము.

అయ్యా, మహాపురుషుల జీవితములు సామాన్య మానవులకాదర్యములు. పుత్రు పుత్రుల నేడకేమియు అను సామాన్య ముగ మహాపురుషుల జీవితములు. బాలసౌఖ్యముననే పాడె గట్టికొరుగున కృత్తిపాండి పిమ్మట వికాసము పొందును. వారికి నుభయభావములు అల్పములు. లోకోపకారకర్మమే మొదలు. అట్టివారే లోకమున ధర్మము, మన్నన పాత్రులు. ఇట్టి సుగ్రహమున మహాపురుషులలో నొకరు లోకమాన్య బాలగం గాధర తిలక్ జీవితము "పిల్లలనకత్తెచ్చును, పిన్న పాటనుండి యు, వారి జీవితసారమును మాతృభక్త నేరకై భారవోసి వెళ్ళె యిదుమలకు లోనై యున్నతటి, వారి నామకరణ మార్తాస యెవరి యెవరూ పులకాంతురము గావించును! కృత్యావ్యసనం నహితము, శ్రమ నక కడుమారదేక మగు అంగభూమివెడలి ఇండియా స్వరాజ్యమును లీజమున నధిపతు లనెడబల్లి మొలక తిట్టెట్లు జేసింది యీ పీరుడేను. లేవకు సంఘముయొక్క అత్యంత సాధారణమైనది జేకముల మన చులకుందు దైర్యమును ఆలలకు రగుల్పానజేసినది యీపు నుడేను. భారతీయులు పాశ్చాత్యులకు యెంచును రసంత్రెనను దీనివారిని స్వంత దృష్టాంతములమున రుజువులేక గల్గినది యీ లో. మాన్యదేశ. జేకము మహాజనసభ కొంతకాలము క్రితము, యాచనను కార్యముగ విడనాడినను ఓక్కొక్క ఆ నాటికి నాడు తిరిగి దాని పేరేమాన్యములకు పాత్రుడై జేకము మహాజనసభ నాట్యరంగమున ధీమని పాత్రధారిని మొలకు చున్నది యీ మహారాజేను. భారత భూదేవతకు శ్రేష్ఠపుత్రుడై నొప్పుచున్నవాడు యీ తిలక్మేను. జేకము కీర్తియను కీరాచ మానీచక నిగర్వియై అనమాన కార్యగీతుతో పాటా నరించు జేకము నాయక బృందమునకు శోమణితుని నుడి పిన యతిశయోక్తి గాకాలకు.

అట్టి జేకసేనా తత్వములయొకల జేకముల విస్మయకర్త ధ ర్యము నెరవేర్చు పెట్టు? గౌరవార్థము చిహ్నము నెంకొల్పు పెట్టు? పోషకులగు మహారాష్ట్రము లక్ష్యరూపులుగానుక ముఖ్య కార్యకర్తలకు వెల్లడించి. ఇక ఆంధ్రులకు మార్గ మును లక్ష్యమైనను నాకొకటి తోచుచున్నది. చెప్పసామా నించెదను. చెప్పవునుండు గోక్షేమందిరము వీరితిగ ఆ మహానీయుని నామము కలుగుగా న్యుంపంజేసి గౌరవము నొసంగుచున్నదో, ఆ రీతుగనే లోకమాన్యని పేరు గుక

మందిరము నిర్మాణమునకు యత్నమును కొలంత కొంతము నై నను తీరగలదని నా నమ్మకము.

ఆంధ్రులకు లోకమాన్యదత్త నమ్మకము భక్తి విశ్వా కము. ఇట్టి విశ్వాసమున వారు అత్యుత్సాహముతో నుచే యుదురని నా నమ్మకము. కావున సోదరులకు నా విశయపూ ర్వకమైన మనవి ఏయక త్వరలో యిట్టి కార్యభారము నహించి, ఘరముగా నిర్వహించి తమ గౌరవము నహితము కాపా డుకొనెదరుగాక.

వీలైన యెడల, రాకపోలకు నులువై నట్టిన్ని, ఆంధ్ర మండలమునకు కూడలిగానున్నటువంటి విజయవాడయందు అట్టి భవనిర్మాణము మేలుగా నుండునా యని తోచుచు న్నది.

చెప్పవు. మల్లాది శ్రీరామకృష్ణ

చీరసంయుక్తనాటకము.

మోచెర్ల మానుమ. తరాయకవికృతము :

ఇది యాచార్యమండలమున కల్పించు జయచంద్రుని యభిప్రాయమునకు విరుద్ధముగా వృద్ధిరాజును బెండ్లియాడి ప్తానేశ్వరముద్దమున వీరవిహారము నలపి వీరస్వర్గమును బాల కొన్న భారతీయ నాటిమణియును సంయుక్తాశ్రమి చరిత్రము. ఈ యమ్మయే మన భారతభూమిని కల్పించి జేయుకొలుకు భారతీయ గౌరవముకొలుకు—పోరాడి మనామృదీను నేనా నయానామును బటాపంచల కానించిన కడపటి వీరసాస్త్రి యుడి. ఇందు బృహ్మరాజుకౌర్యాతిరేకము—సంయుక్త పతి భక్తి జయచంద్రుని యోర్యలేనినను యార్థక—ఈశ్వరభట్టు దుర్భాగ్యపుత్రులను—జేవశర్మ—వరాహమూర్తును విశేష రింకలబడినది. జేవశర్మ రాజభక్తి పితృభక్తి వశభక్తి యున్నను వారి కాటపట్టును నులభ్యతైలిని ప్రదర్శనయోగ్యముగా రరిం పబడినది. వేల 1-0-0.

వలయువాడు- ఎమ్, హెచ్. రావు అందు సచ్చు, 1961 కాకినాడ అని వ్రాసిన బడయగలరు.

649 నమకము 1842

బంగారు, వెండి, రత్నముల

నగలును, ఇతర వస్తువులను

వాసిను యిచ్చిన పుస్తకముల వైకము ఇవ్వబడును.

ఉమ్మడి - రామయ్య శెట్టి,

గురుసామి శెట్టి కంపెనీ,

25, చైనాబజారురోడ్డు, మదరాసు.

నగలు కావ్యముగాను, పూచీవోడకు నచ్చయైన ధర లకు తియ్యవచ్చే వికయించుటకు వంచబడును. తయారైన లేనివాటిని అతిక్రమముగా ఆర్డరుమేరకు తయారు చేసి ఇవ్వబడును. ఒకసారి ఆర్డరుఇచ్చి నగలు తయారు చేసినకొస్తూ వారికివ్రాసి మానమృగం తెలుగుకోవచ్చును.

వైద్యగ్రంథములు

డాక్టరు ఆచంట లక్ష్మీవతి బి. ఎం, ఎం. బి. సి. ఎం.

గారిచే రచియింపబడినవి.

1. అంటువ్యాధులు	0-12-0
2. చంటిబిడ్డ	1-0-0
3. కలరా	0-7-0
4. మలేరియా (చలిజ్వరము)	0-7-0
5. ఆయుర్వేదమునందలికొన్ని ప్రత్యేక ప్రయోగములు	0-4-0
6. Principles of Ayurvedic Treatment (English)	0-8-0
7. Some Important Prescriptions in Ayurvedic (English)	0-4-0

ఈ గ్రంథములు శోధనాత్మక ఆంధ్ర ఆయుర్వేద ఔషధాలయమునాటి 19 సం॥నుగోడ్డు, మంట్లగోడ్డు చెప్పకట్ట నును అను చిరునామాకు వ్రాయవలెను. (1965)

ఇవ్వబడి		ఫౌంటెన్ వేనాలు		నచ్చినవి.	
బ్లాక్ బుక్ య.	8-4-0	నెట్టూర్ నం.	210	య.	8-8-0
స్టాక్ య.	6-4-0	డిటో	205	య.	2-8-0
నాటర్ మెట్	8-8-0	డిటో	200	య.	1-12-0

గిరి బ్రదర్స్, ప్లేవనర్లు, ట్రిప్లికే, మద్రాసు.

మంచి మేలు వస్తువులనే ప్రోగు చేయుము.

రాణిపేటలో నుండు ఈస్టిండియా డిస్ట్రిబ్యూట్ అండు ముగర్ ఫ్యాక్టరీ (లిమిటెడ్)
కంపెనీవారి రసాయనిక శాఖవారిచే తయారుచేయబడిన మంచి మేలైన

ఎవెసమ్ వుప్పు పచ్చ అన్నభేది
ఆర్కాటు అంటురోగ నివారణద్రవము

వివరములకు, ధరల బాబితాకు యిట్లు వ్రాయుడు :

ప్యారీ అండు కంపెనీ, మేనేజింగు ఏజెంట్లు,

పోస్టు బాక్సు నెం 12. మద్రాసు.

(1601)

A

మోసపోకుడు

తుప్పుపట్టినయిండ్లను చేయురంగులను తక్కువధరలకు కొని మానపోవడు.
అట్లు తుప్పుపట్టకుండు చేయునది యొక్కటియే.

వెయిలెస్ డవ్ అండు కంపెనీవారి "బిటు మాస్టిక్ సొల్యూషన్."

Wailles Dove & Company's "Bitumastic Solution."

దీనిని వంటెనలకు కప్పులకును నునయోగించుటకు ప్రపంచమందంతట చాల
మంచిది. దీనిని సాధారణముగా రైలువే కంపెనీలును మ్యూనిసిపలువారు పబ్లిక్
వర్క్సువారు బొగ్గుగనులవారు లోహగనులవారు ప్రపంచమందంతట ఎక్కడ
చూచినను వాడుచుందురు. రాలిపోవుటగాని పగిలిపోవుటగాని యుండదు.

వెల రూ. 56-0-0

పోర్టు ఏంజెల్స్:—ది సౌత్ ఇండియా ఇండ్స్ట్రీయల్స్, లిమిటెడ్.

ది రిలయన్సు ఫౌండ్రీ అండు ఇంజనీరింగు వర్క్సు.

తపాలపెట్టె నెం. 553 రు,

389

మద్రాసు

(వై కామ్ పావర్ట్ గోరునప్పుడు ఈవత్రిక పేరుకూడ నుదాహరింప గోరుచున్నాము.)

మ-రా-రా-శ్రీ, తిరుపతి డిస్ట్రిక్టు
మునసబువారి కోర్టులో.

O. S. No. 874 OF 1919.

వాదకులు:—1 చంద్రగిరి తాలూకా యంగిలిపట్టు
గ్రామంలోయిండు పులులకు అప్పి నాయడి కొమారుడు
చెంచునాయుడు. 2. నవర గ్రామంలో యిండు కేసరి త్రిడి
వెంగళునాయుడి కుమారుడు నువ్వునాయుడు.

ప్రతివాదులు:—1. నవర తాలూకా ౧౧౧ గ్రామం నుజరా
కొత్తపల్లె గ్రామంలో యిండు పాపన్న కొమారుడు కన్నం
శివచంగయ్య. 2. వెంగయ్య కుమారుడు చిలిచీరుల వెంగయ్య
చంద్రగిరితాలూకాలో వేసిన యంగిలిపట్టు నుజరా
కొత్తపల్లె గ్రామములో యిండు. శ్రీ కొండడ రామస్వామి
వారి భజనమందిరము తరపున వై కెనుబెరియందు వాడుక
నవర (గామనివాసం లందరికిని బదులుగా (Representative Capacity లో), వై నమూడు చేయబడియుండు
ప్రతివాదులవై యీదావా తెచ్చి యిచ్చారు అట్టి నవర
వాదులు నవర గ్రామం లందరి తరపు. దావా తెచ్చుటలో
ఎరికై నను ఆక్షేపణ యిండు నెవల 9-1-1920 నిన వైకోర్టు
చారి ఎరుట నేరునైనను, ప్రిడెనమాలముగా వైనను, తే
Authorised agent మాలముగా వైనను, హాజరయి
ఆక్షేపణలను వైకోర్టుకొన కలయునని యిందుమాలముగా
తెలియజేసినది.

M. Venkatakrishnamachariar, B. A, B. L.
Pleader, Plaintiffs.

కొర్నాటు పట్టుచీరలు

స్వంతకర్మములచే గట్టి చాటుగలిగి గట్టియైనపట్టుతో
సాంవైక రంగులతో తగ్గుధరలకు మేలైన కొర్నాటు పట్టు
చీరలు:—మేలైనపట్టుతో వాగరికమైన యంచులు కట్టుబడి,
చూచుట కందముగన, జవాకర్త కనుగను నన్నది. చాటు
కును వెలకు గ్యారంటీ ఇవ్వమలేక త్రిప్పివేసిన రూపాయ
లను వాపీను చేయబడును. వ్యాపారులకు మంచికమ్మినను
యిచ్చబడును. అన్నిటిని క్రిందివిలీనమునకు వ్రాయవలెన.

పీతాంబర పట్టుచీరలు కట్టుతీసిన గుజరంజిత
చీరలు వెల 64-10-0 తెల్లపేట లక్ష్మ పద్మవాణివైను,
పట్టుచీరలు రు 64-4-0 శివరామయ్యర్ వెద్దవినకట్ట
పట్టుచీర రు. 32-0-0 120 వరుస పచ్చకీర్ కొంగర కంటి
పట్టుచీర 30 0-0 50 వరుస శివరాజర్ శుడల లక్ష్మ శూ
రత్న/తాక్షత్రి పట్టుచీర 29-8-0 80 వరుస ఎలుపు ముగిరి
పట్టుచీర 29-0-0 80 వరుస నలుపు శూరత్న తాక్షత్రి చీర
25-0-0 40 వరుస ఎరుపు దివం పట్టి పట్టుచీర 20-0-0 40
వరుస ఎరుపుదివం పట్టి పట్టుచీర 20-0-0 70 వరుస అంస్తా
దేవ్రి చీర 23-0-0 50 వరుస ఎరుపు శేలూ పట్టి చీర 22-8-0
50 వరుస నలుపు నత్తులరంగు పట్టుచీర 21-4-0 50 వరుస
ఎరుపు పులికన్న తాక్షత్రి పట్టుచీర 21-4-0 80 వరుస
లక్ష్మకనుపు శూరత్న తాక్షత్రి చీర 25-0-0 40 వరుస
పట్టు కొక్కాశిచీర 18-4-0 50 వరుస నల్ల చుక్కలు తాక్ష
త్రి చీర 21-4-0

కొర్నాటు స్వదేశీస్టోర్సు

272, మింటుపోస్ట్ మద్రాసు.

(1761)

లోధ

గర్భాశయ రోగనివారణ:— శ్రీలక్ష్మ గుణ
ముకులం ఒప్పిష్టి కావండుట, అకాలబసాష్టి, మెలబాష్టి
గాను, తక్కువగానుబోవుట, కుసుమరోగము, సంకాపనీనక
రక్తహీనత, మలబద్ధకము, నూతికావాతము, క్షేణోపప్లవ,
అరకాళ్లు, అరచేతులు మంట మొదలగు శ్రీ చర్యవ్యాధి
లను కుదుర్చును.

పెద్దబుడ్డి రు 8.0-0.

చిన్నది రు. 1-10-0

అమృత

రక్తశుద్ధి ద్రావకము:— ఇది రక్తహీనత, మలబద్ధ
కము, అజీర్ణము, క్షేణోపప్లవ, సోమరితనము, మేనా
క్రణములు, ముఖసంకటములు, నిస్సత్తున, కడుపులో మంట
మొదలగు వ్యాధులను నివారింపి శరీరములను కాంతిని
ముఖమునకు తేజస్సును యిచ్చును.

పెద్దబుడ్డి రు 8.0-0.

చిన్నది రు 1-10-0.

అర్క

చర్మ నివారణి అడ్డి 1-3 రూ. 1.8-0

కేసరికుటీరం, ఆయుర్వేద వైద్యశాల,

88, పోలీసుకమిషనర అఫీసురోడ్డు, ఎరుంబూరు, మద్రాసు.
166 (రాంచి:— 9, బందరు పిల్లి, మద్రాసు.

Defy all Wrist Watches.

Not by name, but by test. Solid Silver case, Swiss
made, open face, Keyless, Small and attractive, useful for
both Ladies and Gents. complete with nice leather strap
Rs. 10.

Money refunded in full if not satisfactory.

D. P. ROW & Co.,

Harris Road, Madras. S. C.

160 పుటల పుస్తకము ఉచితము

ఆరోగ్యమును కాల్పితముఖమును పొందుట సా
కారకమైన కొన్ని విధులను అనుసరించుటవలననే కలు
గుచున్నది. ఈ పుస్తకమునకు పుస్తకము ఆరోగ్యమునకు
మును కలగలేక శరీరసామ్యమును దృఢపరచును, ఆ
యివ్వకమ్మిని ఇచ్చించును. ఈ పుస్తకము ఇనానుగా
నీయబడును. పోస్టుచార్జీ యు లేదు. ఈ గరింపి కంపెనీ
ము. వెంటనే వ్రాయుకోవలెను. (119)

వైద్యశాస్త్రి మణిశంకర్ గోవిందజీ,
అమెరికన్ హాల్ వైద్యశాల, 187, రాజ్యోత్సాహా
పాఠశాల, మద్రాసు.

మలయ చందనము

గనేరియా

అను సెగోగమునకు సుధారము,
వర్షము లేదు. పిరికీతో తనిలేదు.
ఎలుపు, తెలుపు, వచ్చు, అను మూ
డు విధముల సెగోగమునకు మూడు
భూటలలో మాన్యును. అనేక రాజు
కుటుంబములలో వాడబడిన గోగ్గు
బొవడము. వెల దక్షిణీ 1-కి 2-4-0.

పంచాంగము

కాద్రసంవత్సరము. శ్రీపాదవాది.

ధర్మశాస్త్రవిషయములు కలవు. వెల 1-కి

నాలుగు ప్రతులకు తక్కువ మంపబడు.

(1251)

గంధర్వశాస్త్రానీ, రా

షణ్ముఖం ముక్కు పొడి

ఈ మాటలు వినినవారి కెంత సంతోషము; ఎంత హాయి; ఎంత సుఖము.

ఇది 70 సంవత్సరముల నుండి దీని ప్రఖ్యాతికి కారణము. సాధారణముగ ప్రతి బహుళాదు దీని కొనియేదామని పెన్నియో ఉత్తరములు వచ్చును. పాతకులు దీని యధాగమమును పరిశీలించుటకు కొరకున్నాము.

12 తులములు (పోస్టు ఖర్చులతో) 0-10-0,

24 తులములు (పోస్టు ఖర్చులతో) 1-1-0.

షణ్ముఖం స్నఫ్ కంపెని లిమిటెడ్, పోస్టుబాక్సు నెం. 140, మదరాస్.

సుందరము ! లాభకరము !! ఉపయోగము !!!

ఆందమైన 1920 క్యాలండరు

జనవరి నెల 31 వ తారీఖులోపుగ మా మందులను నొకేసారిగ ర దూలకు కొనువారలకు

ఒక క్యాలండరు ఉచితముగా పంపబడును.

ఇతరులకు క్యాలండరు 1-కి వి. పి. ఖర్చులు సహా 0-6-0.

మొత్తముగా కొనువారలకు ధర తగ్గించి యివ్వబడును.

వి. పి. గ కాక ముందుగా చీట్లు పంపినవారికి క్యాలండరు చేరకున్నచో మా జవాబువారి యుండును.

కొలదిప్రతులు మాత్రమే ముద్రింపబడినవి. కావలసినవారు వెంటనే తెప్పించుకొనుట యుక్తము.

తామర తైలము | పండ్లపొడి | మోహిని తైలము

డబ్బి 1-కి 0-6-0 | డబ్బి 1-కి 0-2-0 | సీసా 1-కి 0-12-0

అమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు దివ్యామృతము.

దగ్గు, తైలము, పక్షిశము, రొమ్ముపడిశము, తలనొప్పి, వాయువునొప్పులు, పోట్లు, బెణుకులు, చిల్లలు మొదలగు నొప్పులకు దివ్యామృతము.

చక్కని డబ్బితో సహా కల రూ. 0-10-0; డబ్బా 1-కి రూ. 5-12-0. పోస్టుఖర్చులు చేటు.

అమృతాంజనం డి పో, } 109, ఫ్రేరిరోడ్డు, బొంబాయి,
6, తంబుళెట్టి వీధి, మదరాసు.

ఇంపీరియల్ క్రూడ్ ఆయిల్ ఎంజనులు

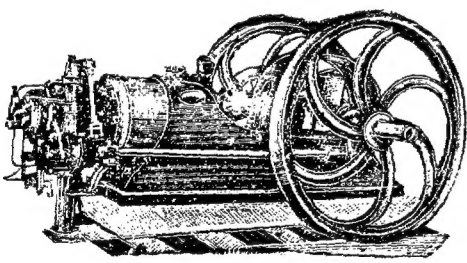
1948

వయం లెక్కపె !

సమృద్ధియు అధికము !

ఫలము ఎక్కువ !

క్రమశః పద్ధతి ననుసరించి తయారు చేయబడినవి.

క్రొందించు మిల్లులు, ఆయిల్ మిల్లులు, అన్నిరకముల కంపులు, కంట్ క్రొందించు మిషనులు, సా బె. చీలు, బేలింగు మెక్సెన్సులు, సిలిండరు నూసలు, బెల్టింగు, మిల్లుజెన్సు ప్లాన్సు మొదలగు ఇతర అన్నిరకముల మిషనులు మావద్ద తయారుగా యున్నవి.

P. G. Masker & Co.,
Engineers & Contractors,
Appollo Street, Fort, Bom. ly.

మిక్కిలి క్రమశఃమైన పరిమళద్రవ్యము
టటోదిల్బహారు (రెబ్బర్)

పరిమళద్రవ్యముల కన్నీటికి నిది రాజు

ఇండియా శత్రువు నందు జరిగిన అన్ని ప్రదర్శనములందును చాల పరిశ్రమలను ప్రశంసా పత్రములు నియోజింపబడినవి.

దీనిలో సారాయి సంకంఠ మేమియును లేదు గాన ఆచార పరిచయమున నుద దీనిని నిరభ్యంతరముగ నుపయోగింపవచ్చును. వజ్ర విధములగు పుష్పముల నువాసన దీనియందు గలదు. ఒకటిరెండు చుక్కలు తేలురుమామిడి తనిన చాలును. అప్పుడే కొనితెచ్చిన పువ్వులకును వ్యాపించు పరిమళమునంటి పరిమళ మహరిమిషముగ వ్యాపించుచుండును. దీని నువాసన నిలచునంత కాలము మురియే పరిమళద్రవ్యములకును నిలువదు. పెద్దపైజా (అర అవున్సులు) రు 2-0-0 మధ్యపైజా రు 0-12-0 చిన్నపైజా రు 0-8-0 వి.పి. చార్జ్ రు 0-5-0. మిష్టలమునందు దొరకనిచో క్రింది సోల్ ఏజెంట్లకు వ్రాయుదు.

ఆంగ్లో ఇండియన్ డ్రగ్ అండు ఏజెంట్ కంపెని,
(D 126 W 100) 155 బాహ్యుపనీడు, బొంబాయి.

Mr. G. W. M. Reynod's Novel Other Big Type Editions.

	Rs. & A
GRACE DARLING or The Heroine of the Fern Island	0 12
Mary Price 8 vols	1 12
Faust 2 vols. Re. 1-8-0 Wagner 3 vols.	1 12
Seamstress in 2 vols. Re 1. Margaret 4 vols.	3 0
Necromancer 3 vols. 2-4 0. Agnes 9 vols.	6 0
Old London, 3 vols. 2-4-0. Mary Stuart 2 vols.	1 4
Pope Joan 3 vols. 1-12-0. Coral Island 4 vols.	3 0
Kenneth 4 vols. Re. 3. Soldier's Wife 2 vols.	1 1
Robert Macaire in 2 vols.	1
Young Duchess, in 4 vols.	3
Bronze Statue 4 vols.	2 0
Canonbury House in 3 vols.	2 4
Rosa Lambert, 4 vols.	3 0
The Massacre of Glencoe 4 vols.	3 0
Mysteries of London 13 vols.	7 0
Mysteries Court of London 17 vols.	12 0
Empress Eugenie's Boudoir 3 vols.	2 4
May Middleton 2 vols.	1 8
Rye House Plot 4 vols.	3 0
Pickwick Abroad 3 vols.	2 4
Love of the Harem in 4 vols.	3 0
Young Fisherman, complete	0 10
Master Timothe's Book Case 3 vols	1 12
Mysteries of Paris by Eugene Sue in 2 vols.	1 0

(Postage etc. Extra for all Books)
The SUPERIOR WATCH Co,
336 Post Box 167 (A) Madras. E

బెన్జెడిన్ ఫహిలేమైన డా॥ పి. డి.

సావంతుని వనోపధి సారసవరిల్లా

అపరీతుభిప్ర రక్తములను జనించు వాద్యములకు కేటమునంటి మందు. మరుపులను, మచ్చలను, గండములను తొలగించు, పాత నొప్పులను అన్ని విధములనుగల గుణులనుగల ఖగ్గములను పోగొట్టును. (28)

మిక్కిలి శక్తివంతమైన రక్తశుభ్రకారిణి

వనోపధి సారసవరిల్లా గుణ మిచ్చుట నిస్సంశయము. సావంతుని మధ్యకచ్చినను అన్ని విధములైన దోషములను పోగొట్టును. శరీరమునంతటి సాదరవదోషములను, మలబద్ధక మును కారైసంబంధమును నొప్పులను పోగొట్టిరక్తమును శుభ్రపరుచును. శరీరాలోగ్గుమును గలగజేయును. 13 కోశాల 65 డండులకు 4 కోస్సులు బుడ్డిచో అమ్మబడును.

పోప్రీటరు. — వి. డి. సావంత్,

144. వనసవాడి, నెం 2 బొంబాయి

Proprietor: P. D. SAVANT,
Fanaawadi, No. 144, No. 2, BOMBAY

పాశ్యపు వేంకటాచలపణ్ణితులవారి

ఆయుర్వేదీయ సిద్ధావధములు.

1. లక్ష్మీవిలాసరసము: — లక్షోకలకుల ప్లేగుకోగుణు

ఈ లక్ష్మీవిలాస రసములకు నిరోధులైయున్నాను. ఒకే యొక లక్ష్మీవిలాస రసముగల సీసా కనుయొద్ద నుండెనేని ప్లేగుకు నిరోధిత్వమైన సిద్ధావధము వేంకటాచల వారి తాత సంతోషముగ బల్యగలదు. దినబ్యరము, మాదక కాల్యప జ్వరములు, సన్ని పాతము మొదలగునవి లక్షోగుణ మగును. సీసా 1-కి 1-0-0, 5-కి 1 ఇళాం. (594-801)

2. క్రివివాసతైలం: — ప్లేగుగడ్డలకును, నందుల నొప్పి

పొవుటకును మంచిందును. సీసా 1-కి 0-8-0, 5-కి 1 ఇళాం.

3. వైశ్యానరాసనం: — దీనిని నేనించుకొంటి నుండియే

మూత్రమును కట్టిక (కలరా) వాంతిబేధి, శిశిభేది, అత్యంత భేదులు గుణము కాగలదు. సీసా 1-కి 1-0-0, 5-కి 1 ఇళాం.

4. బాలనుభోదయము: — బిడ్డలకు బలకాగి; తిమ్మని

మందు. మందము, మలబద్ధము, అశీర బేరి, కృశత్వము, కడు పుద్బియుండుట, ఆకలిలేకుండుట మొదలగునవి గుణముందు బిడ్డలు పుష్టిగలవారగుదురు. సీసా 1-కి 0-12-0 5-కి 1 ఇళాం.

5. లోకామరతవార కస్తూరిమూత్రము: — బిడ్డలకు రుచి

మృదువైనవారికి, బాలింతలకు శుభ్రమగుణు కాని. మందము, పడిశము, దగ్గు, అశీరము, శీతవాతం, పాశ్యవాద్యపు, మలబద్ధం, జ్వరం, చలిజ్వరము, దుగ్ధము మొదలగు యింక ననేక లోగములను గుణములే మును.

250 మూత్రము గల సీసా 0-4-0

తవాణు కర్చుతో 5-కి 1-8-0

" " 12-కి 2-18-0

" " 25-కి 5-8-0

క్రతి దోషముతోకూడ అనుపానము తెచ్చగుక పంపబడును.

శ్రీ సీతారామున వైద్యశాల, మదరాసు.

